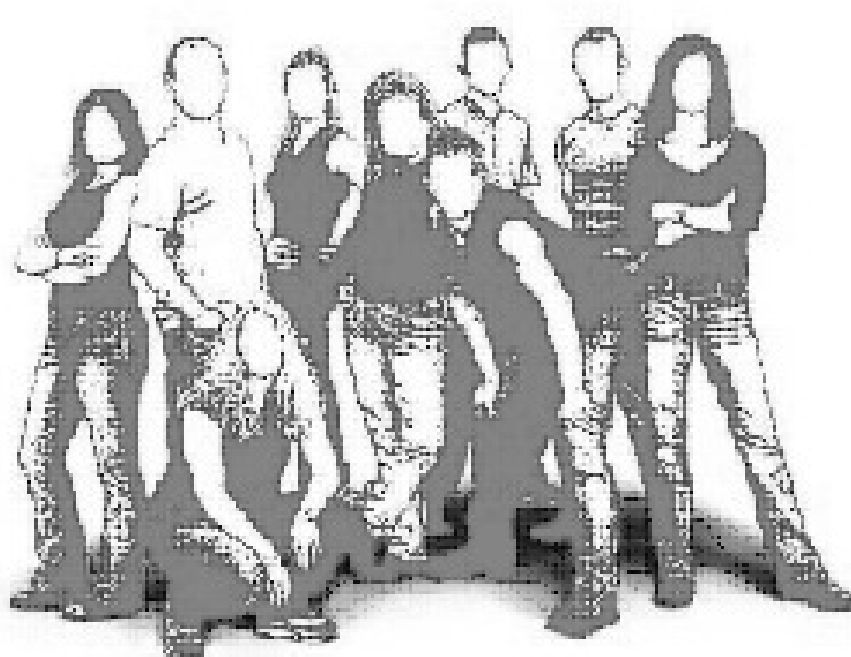


De uitstroomredenen van voortijdige schoolverlaters bij de Noorderpoort



Kharisha Foeken &
Gjylete Hoxhaj
Academie voor Sociale Studies,
Hanzehogeschool Groningen

De uitstroomredenen van voortijdige schoolverlaters bij de Noorderpoort.

Namen auteurs:	Kharisha Foeken en Gjylete Hoxhaj
Studentnummers:	00283883 en 000297405
Datum:	10-05-2009
School:	Acedemie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen
Studierichting:	Maatschappelijk Werk & Dienstverlening
Progresscode:	SSVH8ASO1A
Studieonderdeel:	Afstudeeropdracht
Instelling waar het onderzoek wordt uitgevoerd:	Noorderpoort Groningen locatie van Schendelstraat (Helpende Zorg en Welzijn)
Begeleider vanuit instelling:	Lenie Stuurman
Begeleider vanuit school:	Mark Lamberts

Bron foto voorkant: <http://www.kuleuven.be/up/images/studenten.jpg>

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven in het kader van de bacheloropleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Hanzehogeschool te Groningen.

De bacheloropleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening heeft een studieduur van vier jaar. De eerste twee jaar van de studie wordt besteed aan theoretisch onderwijs, het derde jaar wordt besteed aan stage en/of praktijkstage, het eerste semester van het vierde jaar wordt besteed aan specialisaties of minors en het tweede semester van het vierde jaar wordt besteed aan het afsluitende onderzoeksrapport.

Deze scriptie vormt de afsluiting van de studie Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

De Hanzehogeschool stelt dat de scriptie dient te bestaan uit het uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek, waarvan de onderzoeksvraag vanuit het werkveld komt.

In deze scriptie is zowel literatuuronderzoek als praktijkgericht onderzoek gedaan naar in hoeverre psychosociale problemen de uitstroomredenen van studenten bepaalt binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen.

Deze scriptie geeft antwoord op deze vraag. Het onderzoek was inhoudelijk zeer leerzaam.

Onze dank gaat uit naar alle geïnterviewde personen, omdat ze de tijd hebben genomen om door ons geïnterviewd te worden. Wij willen de voortijdige schoolverlaters apart bedanken, omdat ze bereid waren om persoonlijke informatie te verschaffen betreffende hun redenen om de school voortijdig te verlaten. Wij waarderen hierin hun openheid en hun eerlijkheid. Ook willen wij de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen bedanken voor hun aandeel in dit onderzoek.

Tot slot gaat ons dank uit naar onze begeleider Mark Lamberts. Hij heeft ons op enkele cruciale momenten de juiste weg gewezen.

Kharisha Foeken en Gjylete Hoxhaj

Groningen, mei 2009

Samenvatting

In dit onderzoeksrapport worden de resultaten beschreven van een literatuuronderzoek en praktijkgericht onderzoek naar in hoeverre de psychosociale problematiek de uitstroomreden bepaalt van de studenten binnen de Noorderpoort.

Er is binnen de Noorderpoort, locatie van Schendelstraat, 32 procent uitstroom van studenten. De Noorderpoort is een regionaal opleidingscentrum voor Voortgezet onderwijs, Middelbaar Beroepsonderwijs, Volwassen onderwijs en Contract onderwijs.

Voortijdig schooluitval betreft een maatschappelijk probleem dat zeer actueel is. De maatschappij en de politiek maken zich al jaren zorgen over voortijdig schooluitval.

De politiek is hier actief mee aan de gang omdat hoge werkloosheid en eventuele criminaliteit, als gevolg van vroegtijdig schoolverlaten, de maatschappij veel geld kost.

Het doel van dit onderzoek is om een duidelijk beeld te krijgen in hoeverre de psychosociale problematiek de uitstroomreden bepaalt van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen.

De vraagstelling luidt als volgt: In hoeverre bepaalt de psychosociale problematiek de uitstroomreden van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen?

Het onderzoek betreft een kwalitatief inventariserend onderzoek. Het praktijkgericht onderzoek is door middel van open interviews gedaan bij tien voortijdige schoolverlaters, vier docenten/mentoren, één tweedelijns begeleider en één politicus. Wij hebben ervoor gekozen om mensen persoonlijk te interviewen omdat wij op die manier een beter beeld krijgen van hun emoties en beleving van de situatie, zo komen we beter achter de gevoelens van de geïnterviewden.

Er zijn drie groepen studenten die de opleiding voortijdig verlaten. De eerste groep zijn de opstappers. Dit is een groep die in plaats van een opleiding, voor betaald werk kiest. De tweede groep worden de 'niet-kunners' genoemd. Deze groep heeft voornamelijk leerproblemen. De laatste en tevens ook de grootste groep zijn de overbelasten. Deze groep heeft voornamelijk last van psychosociale problemen.

Uit de interviews met de studenten blijkt dat maar één van de tien studenten de opleiding heeft verlaten vanwege keuzeproblemen. Uit het onderzoek is gebleken dat drie van de tien studenten de opleiding gewoonweg niet aankunnen vanwege leerproblemen.

De grootste groep studenten (acht van de tien personen) die de opleiding voortijdig heeft verlaten, heeft te kampen met psychosociale problemen. De meest voorkomende problemen bij de geïnterviewde studenten zijn teruggetrokkenheid, depressiviteit, psychosomatische klachten, onrustige gedrag en problemen in het maken en onderhouden van sociale contacten. De docenten/mentoren en de tweedelijns begeleider zijn van mening dat deze klachten het meest voorkomen bij studenten die uitstromen. Deze problemen maakt het moeilijk voor studenten om volledige aandacht te hebben voor hun opleiding.

De studenten vinden het belangrijk om mensen op school te hebben die om hen geven en begeleiden bij het volgen van regels en het voldoen aan eisen. Het bieden van structuur en betrokkenheid is erg van belang bij het verminderen van schooluitval.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding	6
1.2 Beschrijving instelling.....	6
1.3 Situatie/ probleemanalyse.....	7
1.4 Doelstelling onderzoek.....	7
1.5 Vraagstelling onderzoek.....	8
1.6 Theoretisch en empirisch inbedding	8
1.7 Typering onderzoek.....	9
1.8 Opbouw onderzoeksrapport	9

Hoofdstuk 2 Literatuur

2.1 Inleiding	10
2.2 Theoretisch en empirisch kader.....	10
2.3 Psychosociale problematiek	12
2.4. Aanbevelingen voor het voorkomen van schooluitval.....	14

Hoofdstuk 3 Methode

3.1 Onderzoekseenheden.....	17
3.2 Onderzoeksinstrumenten	17
3.3 Procedure gegevensverzameling	17
3.4 Analyseplan	19

Hoofdstuk 4 Resultaten

4.1 Inleiding	20
4.2 Resultaten interviews met de voortijdige schoolverlaters.....	20
4.3 Resultaten interviews met de docenten/mentoren	27
4.4 Resultaten interviews met de tweedelijns begeleider.....	31
4.5 Resultaten interviews met de politicus.....	33

Hoofdstuk 5 Conclusie en discussie

5.1 Inleiding	35
5.2 Conclusie	35
5.3 Discussie.....	38
5.4 Suggestie en aanbevelingen	40

Literatuurlijst	42
------------------------------	-----------

Bijlagen

Bijlage 1 Percentage schooluitval van de Noorderpoort.....	44
Bijlage 2 Intake en werkprocedure van de Noorderpoort	45
Bijlage 3 Gedetailleerd beeld van de uitval in Nederland.....	46
Bijlage 4 Vragenlijst voor de voortijdige schoolverlaters	48
Bijlage 5 Vragenlijst voor de docenten/mentoren.....	52
Bijlage 6 Vragenlijst voor de politicus.....	56
Bijlage 7 Uitleg project 'Boeien'	59

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

De maatschappij en de politiek maken zich al jaren zorgen over voortijdig schooluitval. Schooluitval is niet iets van de laatste jaren. De laatste decennia is er een grote verandering opgetreden. Het aantal jongeren dat voortijdig het onderwijs verliet, wordt elk jaar groter en ook de last voor onze maatschappij neemt toe. Enkele gevolgen voor de maatschappij kunnen hoge werkloosheid en criminaliteit zijn. Dit kost de maatschappij erg veel geld.

Wij hebben gemerkt dat de schooluitstroom hoog is op het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO). Op de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen opleiding Helpende Zorg en Welzijn niveau één en twee, is uit een gesprek met de teammanager van de locatie naar voren gekomen dat de uitstroom 32 procent is. Zie bijlage één voor de precieze cijfers van de uitval.

Wij zijn benaderd door de teammanager van de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen om een onderzoek te verrichten over de beweegredenen van studenten die voortijdig zijn uitgestroomd zonder het behalen van een startkwalificatie. Het vermoeden van de teammanager en de staf is dat de uitstroom veel te maken heeft met de psychosociale problematiek bij jongeren. Door middel van dit onderzoek willen wij erachter komen in hoeverre de psychosociale problematiek de uitstroom van studenten bepaalt.

1.2 Beschrijving Instelling: De Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen

Visie en doelen van de Noorderpoort:

De Noorderpoort biedt de deelnemers de mogelijkheid de Noorderpoort te verlaten met een kwalificatie richting arbeidsmarkt of vervolgonderwijs, dan wel op het gebied van maatschappelijke redzaamheid (Noorderpoort Groningen, 2009).

De Noorderpoort heeft de volgende doelen (Noorderpoort Groningen, 2009):

- Het uitgangspunt van het onderwijsconcept van de Noorderpoort is dat de loopbaan van de deelnemer de levensloopbaan is, waarbij een toenemende loopbaanzelfsturing centraal staat.
- De Noorderpoort wil zich nog meer gaan richten op de vraag van de klant. De Noorderpoort streeft ernaar in de regio Groningen dé onderwijsuitvoerder te zijn op (v)mbo- en educatieniveau. Om dit te bereiken zal de Noorderpoort in de regio zich neerzetten als maatschappelijke partner. De Noorderpoort participeert in lokale netwerken en werken samen met bedrijven en instellingen voor de vormgeving van het onderwijs.
- De Noorderpoort wil een cultuur creëren van betrokken professionals. Managers en medewerkers worden meer ‘medewerker van de Noorderpoort’, dan ‘medewerker van een eenheid’. De rol van de docent verandert naar die van procesbegeleider. De teams vormen de kern van de onderwijsvernieuwing.

Doelgroep van de Noorderpoort:

De Noorderpoort is een regionaal opleidingscentrum voor Voortgezet onderwijs, Middelbaar Beroepsonderwijs, Volwassen onderwijs en Contract onderwijs (Noorderpoort Groningen, 2009). De doelgroep van de organisatie zijn studenten. De studenten waar wij ons in ons onderzoek op richten, komen over het algemeen van het Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs (VMBO) en zijn ongeveer zestien à zeventien jaar. Ook zijn er de achttien plus groepen. De leeftijden kunnen oplopen tot en met 50 jaar. Voor informatie over de intake, werkprocedures en organogram van de Noorderpoort, zie bijlage twee.

1.3 Situatie-/probleemanalyse

Er is binnen de Noorderpoort, locatie van Schendelstraat, 32 procent uitstroom van studenten (zie bijlage één). De teammanager, docenten en mentoren van de Noorderpoort locatie van Schendelstraat, zijn van mening dat dit teveel is en ervaren dit als een probleem.

Het vermoeden van de medewerkers van de Noorderpoort is dat de uitstroom te maken heeft met de psychosociale problematiek onder de studenten.

Men wil graag de uitstroomredenen van de studenten van de Noorderpoort onderzoeken zodat in de toekomst de uitstroom van studenten vermindert kan worden.

Het probleem betreffende voortijdig schooluitval bestaat al heel lang bij deze doelgroep. De reden voor het ontstaan van dit probleem is niet geheel duidelijk. Het betreft een maatschappelijk probleem dat zeer actueel is. De politiek is hier actief mee aan de gang omdat hoge werkloosheid en eventuele criminaliteit, als gevolg van vroegtijdig schoolverlaten, de maatschappij veel geld kost.

Bij de tweedelijs begeleider van de Noorderpoort komen studenten met verschillende problemen. Deze zijn onder te verdelen in keuze-, leer- en gedragsproblemen en psychosociale problemen. Vaak komt het ook voor dat de verschillende problemen elkaar overlappen.

Onder keuzeproblemen wordt verstaan dat de student niet weet of hij of zij wel de juiste studie volgt. De tweedelijs begeleider helpt de student er achter te komen of de student de juiste opleiding volgt en zo niet wat de student dan het beste kan doen.

Bij leer- en gedragsproblemen kan gedacht worden aan de student die moeilijkheden ondervindt in de groep, de klas, met klasgenoten, of met docenten. Ook onder leerproblemen vallen moeilijkheden bij presenteren, faalangst en/of problemen met assertiviteit.

Problemen in de psychosociale, sociaal-maatschappelijke en/of sociaal-emotionele sfeer maken het niet gemakkelijk voor studenten om hun opleiding af te ronden. Het kan moeilijk voor hen zijn om de aandacht bij de opleiding te houden. Bij psychosociale problemen is er soms sprake van een moeilijke thuissituatie, die het studeren beïnvloedt. Ook kan er bij psychosociale problemen sprake zijn van onverwerkte traumatische jeugdervaringen.

Volgens de ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) en van Sociale Zaken gaat het bij voortijdige schooluitval vaak om leerlingen die op het thuisfront veel problemen hebben (Oberon, 2008).

De gevolgen van voortijdige schooluitval kunnen zijn dat studenten ongeschoold werk vinden, een uitkering krijgen of zelfs in de criminaliteit belanden.

1.4 Doelstelling onderzoek

Wij willen met dit onderzoek een duidelijk beeld krijgen in hoeverre de psychosociale problematiek de uitstroomredenen bepaalt van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen.

Door middel van dit onderzoek willen we ervoor zorgen dat de uitstroomredenen van de studenten aan de Noorderpoort duidelijk worden voor de Noorderpoort. Op deze manier kan men rekening houden met de verschillende uitstroomredenen van studenten.

Tot slot willen we vermelden dat dit onderzoek zich niet richt op het verminderen van voortijdig schooluitval. We hopen dat volgende onderzoekers met de gegevens uit ons onderzoek zich kunnen richten op het verminderen van voortijdig schooluitval.

1.5 Vraagstelling onderzoek

De vraagstelling luidt als volgt:

In hoeverre bepaalt de psychosociale problematiek de uitstroomreden van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen?

Hieronder treft u de operationalisaties van de vraagstelling.

- Psychosociale problematiek: Onder ‘psychosociale problematiek’ verstaan wij emotionele problemen (zoals angst, teruggetrokkenheid, depressiviteit en psychosomatische klachten), gedragsproblemen (zoals agressief gedrag, onrustig gedrag en delinquent gedrag) en sociale problemen (zoals problemen in het maken van sociale contacten en in het onderhouden van sociale contacten).
- De uitstroomredenen: Onder ‘de uitstroomredenen’ verstaan wij de verschillende redenen die studenten kunnen hebben om voortijdig, zonder diploma, de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te verlaten. De redenen kunnen te maken hebben met keuzeproblemen, leerproblemen, psychosociale problemen, een combinatie van deze drie problemen of eventueel andere redenen.
- De studenten: Onder ‘de studenten’ verstaan wij studenten van zestien tot en met 50 jaar die de opleiding Helpende Zorg en Welzijn gevolgd hebben aan de Noorderpoort te Groningen. Dit zijn studenten die voortijdig school hebben verlaten.

Hieronder treft u de deelvragen die voort zijn gevloeid uit de vraagstelling.

1. Wat zijn de beweegredenen van studenten om de school te verlaten zonder diploma?
2. Wat kunnen de gevolgen zijn van voortijdige schooluitval?
3. Hoe staat de politiek tegenover voortijdig schooluitval?
4. Welke instanties zijn betrokken bij het verminderen van voortijdig schooluitval en in welke mate zijn de betrokken instanties toegerust om dit probleem effectief te verhelpen?

1.6 Theoretische en Empirische inbedding van het onderzoek

Theoretisch kader

Er zijn een aantal theorieën ontwikkeld om de problemen betreffende voortijdig schooluitval aan te pakken. In deze paragraaf zullen we een paar van deze theorieën beschrijven.

De theorie van Glas, Veenbaas en Noorda (1998) is vooral gericht op de studenten en hun directe sociale leefomgeving. Het verkleinen van draaglast en vergroten van draagkracht van studenten kan een manier zijn om voortijdig schooluitval te verminderen (Glas et al., 1998).

Een andere theorie om schooluitval te verminderen zijn duidelijke regels, strakke handhaving, heldere leerdoelen, hard werken en geen flauwe smoezen (van de Donk, van Asselt, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries, Winsemius, 2009). Docenten moeten studenten hun vrijheid geven, maar ook streng zijn en hen op de huid zitten als het nodig is (van de Donk et al., 2009).

Studenten willen dat docenten open voor hen zijn en niet alleen bezig zijn met hen methodes te verkopen (Oberon, 2008). Volgens Oberon (2008) dienen studenten op de hoogte te zijn van de regels van de school waar ze zich aan moeten houden. Uit onderzoek van Oberon (2008) blijkt dat studenten het belangrijk vinden om mensen te hebben die om hen geven en hen begeleiden bij het volgen van regels en aan het voldoen aan eisen.

Empirisch kader

Uit onderzoek van van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius (2009) is naar voren gekomen hoeveel jongeren jaarlijks uitvallen. Tot voor kort was het aantal voortijdige schoolverlaters moeilijk te meten, want de organisatie ervan vertoonde grote gaten. Pas sinds de invoering van het onderwijsnummer (ON) in 2004/2005 zijn aanmerkelijke betrouwbare cijfers beschikbaar gekomen. Van 200.000 leerlingen die jaarlijks het voortgezet onderwijs instromen, blijkt ongeveer een kwart uiteindelijk school te verlaten. Van de 110.000 instromers van de (V)MBO valt meer dan 40 procent uit (van de Donk et al., 2009).

Door jarenlang onderzoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen; bij uitstek deskundig op dit terrein, worden drie groepen onderscheiden (Winsemius, 2008). De eerste groep is een groep die rationele afwegingen maakt tussen school en werk (opstappers). Wanneer verder leren voor hen minder aantrekkelijk is verlaten ze het onderwijs. De tweede groep zijn de niet-kunners. Deze komt niet tot een startkwalificatie vanwege beperkte intellectuele bagage. De derde groep zijn de overbelasten, door een opeenstapeling van beperkte vaardigheden en chronische sociale en emotionele problemen is het moeilijk om het onderwijs met een diploma te verlaten. Dit is de grootste groep, naar schatting 50 tot 70 procent van alle voortijdige schoolverlaters. De laatste groep, de overbelasten, heeft deels psychosociale problematiek.

De tabel in bijlage drie geeft een meer gedetailleerd beeld van de uitval. Enkele punten in deze cijfers vallen op (van de Donk et al., 2009).

- De uitval is het hoogst bij jongeren van zeventien tot negentien jaar.
- De uitval onder allochtonen is hoger dan de uitval onder autochtonen.
- De problemen zijn het grootst in het MBO.
- De uitval is groter in gemeenten waar meer armoede heerst.

In hoofdstuk twee, het literatuur hoofdstuk, wordt nader ingegaan op het theoretische en empirische kader.

1.7 Typering onderzoek

Het onderzoek betreft een kwalitatief inventariserend onderzoek (Migchelbrink, 2006). Dit omdat er behoefte is aan informatie over hoe het met de schooluitval zit, wat er wordt gedaan aan de schooluitval tot nu toe en hoe men van plan is om met schooluitval om te gaan. De hoofdvraag en de doelstelling van dit onderzoek impliceert dit type onderzoek. Wij willen weten wat er aan de hand is, wij willen de huidige stand van zaken duidelijk in beeld hebben. Het praktijkgericht onderzoek is door middel van open interviews gedaan, omdat het een gevoelig onderwerp is. Wij hebben ervoor gekozen om mensen persoonlijk te interviewen omdat wij op die manier een beter beeld krijgen van hun emoties en beleving van de situatie, zo komen we beter achter de gevoelens van de geïnterviewden.

1.8 Opbouw onderzoeksrapport

In hoofdstuk twee wordt de literatuur van het onderzoek beschreven. Hierin gaan we dieper in op het theoretische en empirische kader van het onderzoek. Ook wordt de psychosociale problematiek bij jongeren beschreven. Daarnaast worden de aanbevelingen beschreven voor het voorkomen van voortijdig schooluitval. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie de methode van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk vier worden de resultaten van het praktijkgericht onderzoek beschreven. Tot slot wordt in hoofdstuk vijf de conclusie, aanbevelingen en de discussie van het onderzoek beschreven.

2.1 Inleiding

De literatuur in dit hoofdstuk is gericht op het theoretisch- en empirisch kader, het voorkomen van schooluitval en de psychosociale problemen die studenten kunnen ondervinden waardoor zij uiteindelijk de school voortijdig verlaten. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk een aantal aanbevelingen voor het voorkomen van schooluitval beschreven.

2.2 Theoretisch en empirisch kader

Om dit onderwerp goed te benaderen willen wij eerst stil staan bij wat de definitie is van een voortijdige schoolverlater.

Volgens van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius (2009), wordt onder een voortijdige schoolverlater verstaan:

- een jongere die niet is ingeschreven bij een onderwijsinstelling terwijl deze jongere op één oktober van het voorafgaande jaar wel was ingeschreven bij een onderwijsinstelling en op die datum ouder was dan elf en jonger dan 22 jaar;
- een jongere die niet in het bezit is van een diploma, vwo of mbo twee of hoger (startkwalificatie);
- een jongere die niet is toegelaten tot een instelling van hoger onderwijs.

De definitie van een voortijdige schoolverlater die wij hanteren is breder en gaat ook om studenten die elders dan de Noorderpoort locatie van Schendelstraat ingeschreven staan.

Theoretisch kader

De volgende theorieën zijn ontwikkeld om de problemen betreffende voortijdig schooluitval aan te pakken:

Het verkleinen van draaglast en vergroten van draagkracht van studenten is een theorie om voortijdig schooluitval te verminderen (Glas, Veenbaas, Noorda, 1998).

Draaglast staat voor belasting. Draaglast wordt gevormd door factoren en eisen uit de omgeving die spanning kunnen veroorzaken. Draagkracht staat voor belastbaarheid. Draagkracht wordt bepaald door iemands mogelijkheden om stress te voorkomen en er mee om te gaan (www.aladin.bibliotheek.nl).

Voorbeelden van stressoren die jongeren kunnen hebben zijn: ruzie met ouders, opgepakt worden door de politie, het verlies van een dierbare, armoede, het leven in twee culturen, sociaal isolement en taalachterstand (Glas et al., 1998). Glas et al. (1998) beweert dat het van belang is dat deze jongeren sociale steun hebben. Voldoende toegankelijke voorzieningen, persoonlijke stress op problemen verminderen en trajecten op het gebied van gezin en school verlichten, zijn factoren die draaglast kunnen verkleinen. Het vergroten van draagkracht kan worden gedaan door de competentie tot zelfstandig handelen van de studenten te versterken, het opbouwen van sociale steun en positieve trajecten te ontwikkelen op het gebied van gezin, school en vrije tijd (Glas et al., 1998). Naarmate de jongere een grotere draaglast aan kan, en dus een grotere draagkracht heeft ontwikkeld, wordt de kans op maatschappelijk succes groter (Glas et al., 1998).

De tweede theorie om schooluitval te verminderen is gebaseerd op het bieden van structuur. Het bieden van structuur omvat duidelijke regels, strakke handhaving, heldere leerdoelen, hard werken en geen flauwe smoezen (van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius, 2009).

Volgens Oberon (2008) is niet alleen structuur genoeg, er moet ook verbondenheid zijn. Studenten moeten het gevoel hebben dat mensen om hen geven. Deze mensen kunnen ouders, docenten of vrienden zijn. Ze moeten het gevoel hebben dat ze gewaardeerd zijn en dat ze erbij horen. Wanneer studenten een goed gevoel over zichzelf hebben, kan dit tot betere schoolprestaties leiden en ook tot minder schooluitval.

Volgens Durrant (2002) werken studenten vaker mee wanneer zij het gevoel hebben dat er naar hen geluisterd wordt, en dat hun ervaringen bevestigd worden inclusief hun emotionele ervaringen.

Vooraf bij risicoleerlingen is het van belang dat ze een betekenisvolle band hebben met tenminste één volwassene. Dit kan een docent zijn die ze vertrouwen. Zij maken dan meer kans om een opleiding daadwerkelijk af te maken. Het blijkt dat in het bieden van structuur en verbondenheid leraren een hoofdrol spelen (Oberon, 2008).

Samenvattend blijkt dat studenten vooral minder stress maar meer structuur en verbondenheid nodig hebben om te kunnen functioneren op school. Wanneer studenten zich niet goed voelen is het moeilijk voor hen om zich goed te concentreren op hun school. Vooral bij studenten die met meerdere problemen kampen, is het van belang dat school een goede structuur biedt. Deze studenten hebben genoeg andere dingen die hun leven moeilijk maakt. Hierbij valt te denken aan armoede, een slecht thuis of financiële situatie. Het blijkt uit meerdere onderzoeken dat studenten iemand nodig hebben die zij kunnen vertrouwen. Iemand die in hen gelooft of er gewoon voor hen is. Wanneer studenten dit hebben, is de kans op het daadwerkelijk afmaken van hun opleiding groter.

Empirisch kader

De afgelopen vijftien jaar zijn verschillende beleidsinitiatieven genomen om schooluitval tegen te gaan (van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius, 2009). In de laatste jaren staat de uitvalproblematiek hoog op de politieke agenda. Één van de prioriteiten van het kabinet Balkenende en het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap heeft een aparte projectdirectie voor voortijdig schooluitval ontwikkeld (van de Donk et al., 2009). Ze willen hier actief mee aan de gang gaan omdat er zorgen zijn over de jeugdwerkloosheid in combinatie met zorgen over de integratie van allochtonen en sociale orde. Dit onderwerp verdient veel aandacht aangezien er afspraken zijn gemaakt door Europese regeringsleiders in het jaar 2000 in Lissabon. Per jaar verlaten ruim 53.000 studenten het onderwijs zonder startkwalificatie (van de Donk et al., 2009). Het kabinet wil dat het aantal studenten dat school zonder startkwalificatie verlaat in het jaar 2012 is teruggebracht tot 35.000. Dit valt onder de afspraken die binnen de Europese Unie gemaakt zijn in Lissabon (van de Donk et al., 2009).

Uit de tabel in bijlage drie (van de Donk et al., 2009) valt op dat de leeftijd van voortijdig schooluitval voornamelijk ligt tussen de achttien en negentien jaar. Dit is meestal de leeftijd wanneer leerlingen beginnen met een MBO opleiding (van de Donk et al., 2009). Ook valt op dat voortijdig schooluitval meer bij mannen voorkomt dan bij vrouwen. Vrouwen zijn vaker meer gemotiveerd om naar school te gaan dan mannen (Glas, Veenbaas, Noorda, 1998). Studenten die mee doen aan de Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL) vallen opvallend minder uit dan studenten die meedoen aan de Beroeps Opleidende Leerweg (BOL). Bij studenten die een economische opleiding volgen ligt het percentage bij voortijdig schooluitval hoger. Deze punten zijn ter verduidelijking allemaal dikgedrukt in de tabel (in bijlage drie) opgenomen.

Samenvattend blijkt dat het tegengaan van voortijdig schooluitval in de laatste jaren erg veel aandacht eist. De politiek maakt zich zorgen over de jeugdwerkloosheid, intergratie van allochtonen en de sociale orde. Om voortijdig schooluitval tegen te gaan zijn er binnen de Europese Unie, in Lissabon, afspraken gemaakt om voortijdig schooluitval te verminderen. Doordat er binnen de Europese Unie afspraken zijn gemaakt, blijkt dat voortijdig schooluitval erg serieus genomen wordt.

De leeftijd van voortijdig schooluitval ligt meestal tussen de achttien en negentien jaar. De schooluitval blijkt vaker voor te komen bij mannen dan bij vrouwen. Ook valt op dat voortijdig schooluitval vaker voorkomt bij studenten die de Beroeps Opleidende Leerweg volgen. Studenten die de Beroeps Opleidende Leerweg volgen hebben vaak minder inzicht in hetgeen de praktijk precies inhoudt. Dit is minder het geval wanneer studenten de Beroeps Begeleidende Leerweg volgen omdat ze in de beginfase van de opleiding te maken krijgen met de praktijk.

2.3 Psychosociale problematiek bij jongeren

Inleiding

Psychosociale problemen komt men overal tegen. Zowel in kranten als op de televisie, op de radio en in de eigen omgeving worden mensen geconfronteerd met psychosociale problemen (Buunk en van Vugt, 2008).

Psychosociale problematiek bij jongeren vormt een zorg om verschillende redenen (Blokland, Prinsen, Kok en van Wijngaarden, 2003).

De jongeren hebben zelf veel last van deze problemen, maar ook de omgeving van de jongere kan last krijgen van de problemen van de jongeren, zoals het gezin, de school of de wijk.

Wat psychosociale problematiek is, is niet eenvoudig te benoemen. Dit komt omdat het meerder problemen zijn die niet zo gemakkelijk te definiëren zijn en die zich in verschillende gradaties voordoen (Blokland et al., 2003).

Om een beter beeld te schetsen van de psychosociale problematiek wordt in dit hoofdstuk de internaliserende en externaliserende problematiek, de oorzaken, de gevolgen en de omvang van psychosociale problematiek beschreven.

Internaliserende en externaliserende problematiek

Psychosociale problematiek wordt onderverdeeld in internaliserende of externaliserende problematiek (Blokland, Prinsen, Kok en van Wijngaarden, 2003). Bij internaliserende problematiek wordt verstaan emotionele problemen (zoals angst, teruggetrokkenheid, depressiviteit en psychosomatische klachten). Bij deze problematiek gaat het om gevoelens die meer naar binnen zijn gericht en die ook innerlijk verwerkt worden. Bij externaliserende problematiek spreekt men van gedragsproblemen (zoals agressief gedrag, onrustig gedrag en delinquent gedrag) en sociale problemen (zoals problemen in het maken van sociale contacten en in het onderhouden van sociale contacten). Deze problemen zijn in het gedrag zichtbaar en zijn naar buiten gericht.

Gedragsproblemen worden door de omgeving eerder gesignaleerd omdat de omgeving daar zelf ook last van heeft. Zo worden er bijvoorbeeld in een klas, door een docent of door mede klasgenoten, eerder gedragsproblemen geconstateerd omdat het lesproces negatief beïnvloed wordt. Gedragsproblemen kunnen ordeproblemen in de klas veroorzaken (Blokland, Prinsen, ter Riet, (2004).

Volgens Blokland, Prinsen, Kok en van Wijngaarden (2003) komen gedragsproblemen niet alleen op school voor, maar ook in de thuissituatie. Zo doen de gedragsproblemen van jongeren een beroep op de pedagogische competenties van ouders. Dit leidt vaker tot problemen in de opvoeding (Blokland et al., 2003).

De oorzaken van psychosociale problematiek

Bij de oorzaken van psychosociale problemen valt te denken aan stoornissen in het neurobiologisch functioneren (autisme, contactstoornis, ADHD, PDD NOS) (Blokland, Prinsen, Kok en van Wijngaarden, 2003).

Volgens Blokland et al. (2003) zijn omgevingsfactoren de tweede oorzaak die van invloed zou kunnen zijn bij het ontwikkelen van psychosociale problematiek. Hierbij valt te denken aan het opgroeien in minder gunstige ontwikkelingscondities die psychische schade kunnen veroorzaken.

Ten derde kan fysieke mishandeling of emotionele verwaarlozing van grote invloed zijn op de ontwikkeling (Blokland et al., 2003). Hierdoor kunnen psychosociale problemen ontstaan.

Tot slot kunnen jongeren binnen een school of op straat psychische schade oplopen, door veelvuldige pesterij of het onvoldoende verkrijgen van emotionele steun bij problemen die zich voordoen (Blokland et al., 2003).

Blokland et al. (2003) beweert dat sommige jongeren zich goed ontwikkelen zelfs onder moeilijke omstandigheden. De aanleg en weerkracht van jongeren speelt een belangrijke rol bij het ontwikkelen van psychosociale klachten. Het gaat om de wisselwerking tussen de aanleg en mogelijkheden van een jongere en de relatie tussen de sociale omgeving (Blokland et al., 2003).

Naast de oorzaken die door Blokland (2003) beschreven worden, geeft ter Bogt, van Dorsselaer en Vollebergh (2003) aan dat het functioneren in een gezin sterke invloed heeft op de oorzaken van psychosociale problemen. Volgens ter Bogt et al., (2003) is een gezin meer dan een sociaal-economisch of structurele eenheid. De relaties die jongeren hebben met ouders en de wijze waarop ouders betrokken zijn in het leven van hun kinderen is belangrijk voor de mate waarin jongeren sociaal geïntegreerd zijn. Niet alleen de ouders zijn in de loop van de adolescentie belangrijk, maar ook de leeftijdgenoten vormen een belangrijke rol in het sociale netwerk van jongeren (ter Bogt et al., 2003).

Naast de lichamelijke en emotionele veranderingen die optreden in het leven van jongeren verandert ook de schoolcontext ingrijpend. Jongeren worden vroeg aangesproken op het onderwijsniveau dat ze graag willen halen en ook blijven jongeren steeds langer op school (ter Bogt et al., 2003).

Ter Bogt et al., (2003) geeft aan dat de sfeer in de klas de beleving van het eigen welbevinden sterk kan beïnvloeden. Volgens ter Bogt et al. (2003) zijn meisjes meer gemotiveerd dan jongens voor het onderwijs. Zo hebben meisjes meer aandacht voor het maken van huiswerk, ze komen op tijd op school en hebben meer aandacht voor de lesstof. Ook het behalen van een diploma vinden meisjes belangrijker dan jongens (ter Bogt et al., 2003).

Gevolgen van psychosociale problemen

Volgens Hermanns, Ory en Schrijvers (2005) kunnen psychosociale problemen bij jongeren leiden tot beperkingen zoals een verhoogd risico op schooluitval of werkloosheid, slechte fysieke en geestelijke gezondheid, verslaving en criminaliteit. Doordat jongeren met verschillende problemen te maken krijgen kunnen ze in een vicieuze cirkel terecht komen waardoor het moeilijk wordt om het patroon te doorbreken of het probleem te verhelpen. De beperkingen doen zich zowel in de jeugd als op volwassen leeftijd voor.

Hermanns et al. (2005) beweert dat ernstige gedragsproblemen al vroeg in het leven van een kind ontstaan. Deze problemen blijken opmerkelijk vaak te blijven bestaan.

Omvang van psychosociale problematiek

Emotionele problemen en gedragsproblemen komen geregeld voor bij jongeren. Uit bevolkingsonderzoek (Burger, 2001) blijkt dat tenminste veertien procent van de jongeren aan psychosociale problemen lijdt.

Volgens ter Bogt, Dorsselaer en Vollebergh (2003) is ongeveer een derde van alle jongeren ontevreden over hun uiterlijk en gewicht, ze vinden zichzelf lelijk of zijn van mening dat anderen hun lelijk vinden. Dit geldt voornamelijk voor jonge vrouwen.

In 2002 had een op de negen (elf procent) scholieren van elf tot en met zeventien jaar externaliserende problemen, deze hadden ondersteuning of hulp nodig. Dertien procent van de scholieren hadden last van internaliserende problemen (ter Bogt et al., 2003)

Suïcidaal gedrag kan voortkomen door ernstige emotionele problemen (Bool, Blekman, de Jong, Ruiters en Voordouw, 2007). Zowel poging tot zelfdoding als zelfdoding wordt verstaan onder suïcidaal gedrag (Bool et al., 2007). Het blijkt dat suïcide, na verkeersongevallen bij jongeren (vijftien tot en met negentien jaar) de belangrijkste oorzaak is van overlijden volgens het Centraal Bureau voor de statistiek (CBS). Bool et al. (2007) geeft aan dat ongeveer 40 van alle jongeren in Nederland jaarlijks suïcide plegen.

De omvang van de psychosociale problematiek blijkt uit de cijfers, welke erg hoog zijn. De bovenstaande gegevens (percentage van jongeren met een laag zelfbeeld en de omvang van suïcide) is erg zorgwekkend.

Samenvattend is de psychosociale problematiek in twee gradaties verdeeld. Internaliserende problemen (emotionele problemen) en externaliserende problemen (gedragsproblemen), kunnen van grote invloed zijn op jongeren en de manier waarop de omgeving (maatschappij) op hen reageert.

Verschillende oorzaken kunnen een rol spelen bij psychosociale problematiek. Neurobiologisch functioneren, omgevingsfactoren, fysieke mishandeling en veelvuldige pesterij zijn factoren die psychosociale problemen kunnen veroorzaken. Gevolgen van psychosociale problemen zijn een verhoogd risico op schooluitval of werkloosheid, slechte fysieke en geestelijke gezondheid, verslaving en criminaliteit. Deze problemen kunnen ertoe leiden dat jongeren in een vicieuze cirkel terecht komen waar zij moeilijk uit komen. Dit is van slechte invloed op hun toekomst.

Het blijkt dat er in Nederland veel jongeren zijn die kampen met psychosociale problemen. Dit is erg zorgwekkend aangezien het percentage, van het aantal jongeren welke jaarlijks suïcide plegen door psychosociale problemen, erg hoog is.

2.4 Aanbevelingen voor het voorkomen van schooluitval

Het is van belang dat studenten eerder op de hoogte zijn van de mogelijkheden binnen de opleiding (van Lieshout, 2003). Hierbij valt te denken aan het verschil tussen Beroeps Opleidend Leerweg (BOL) en Beroeps Begeleidend Leerweg (BBL). Studenten vallen vaak uit wanneer zij in hun stage jaar zitten, dit komt meestal doordat de werkervaring tijdens de stage anders is dan hun verwachtingen gedurende de eerste paar jaren van de opleiding (van Lieshout, 2003).

Volgens van Lieshout (2003) moet de school uitgaan van een bredere kerntaak dan alleen het overdragen van kennis. De school dient studenten te begeleiden naar een plek in de maatschappij en zich in te zetten voor de zorg van sociaal-emotionele problemen van de overbelaste studenten (van Lieshout, 2003). Van belang is dat de school partnerschappen aangaat met ouders, hulpverlenende instanties als Jeugdzorg en de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD), met de buurt en met de arbeidsmarkt (van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius, 2009). De samenwerking zal de

leeromgeving voor de studenten bevorderen. Deze scholen worden plusscholen genoemd (van de Donk et al., 2009). Volgens van de Donk et al. (2009) dient het onderwijs in een plusschool georganiseerd te worden in kleine kernteams, waarvan de leden oog hebben voor de sociaal-emotionele problemen van de studenten. Hierbij valt te denken dat het kernteam een gezicht krijgt in de vorm van een vaste mentor, waarmee zij gedurende lange tijd intensief contact hebben. Wanneer een mentor een probleem van een student zelf niet kan oplossen, dan moet de school de beschikking hebben van een interne zorgstructuur, die deskundigen buiten de school kan inschakelen (van de Donk et al., 2009).

Het blijkt dat niet alle scholen zich willen ontwikkelen tot plusscholen (van de Donk et al., 2009). Het is daarom belangrijk dat de overheid een faciliterende en stimulerende taak heeft. De Raad doet de volgende aanbevelingen (van de Donk et al., 2009):

- VMBO-leerlingen krijgen in de komende twee jaar de kans om op een eenvoudiger manier het mbo-diploma te halen. Die nieuwe opleiding wordt de verlengde VMBO genoemd (van de Donk et al., 2009). In dit experiment worden de laatste twee jaren van het VMBO samengevoegd met de eerste twee van het MBO. Wie dan slaagt, krijgt een MBO-diploma op niveau twee (www.nos.nl).
- Scholen die willen uitgroeien tot plusschool met veel overbelaste studenten moeten meer financiële steun krijgen (van de Donk et al., 2009).
- De concentratie van kansarme en overbelaste leerlingen moet actiever worden tegengaan. Daarvoor is een krachtiger regie vereist op regionaal niveau waarbij de 'kerngemeente' binnen de regio eventueel een vorm van doorzettingsmacht wordt toegekend (van de Donk et al., 2009).

Beleidsinterventies

Het huidige beleid voor voortijdig schooluitval (vsv) is gebaseerd op het plan 'Aanval op de uitval' uit 2006 (van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius, 2009). Een nieuw kabinet trad aan kort na het verschijnen van deze nota. Aanval op de schooluitval is een kwestie van doorzetten (van de Donk et al., 2009).

In deze nota wordt geen expliciete prioriteit meer gelegd bij de risicojongeren (van de Donk et al., 2009). Het is meer gericht op het voorkomen van schooluitval. Dit kan variëren van aanpak van taalachterstanden, via meer stageplaatsen, tot extra geld voor zorg in het MBO (van de Donk et al., 2009). Opvallend is de invoering van de leerplicht tot 18 jaar. Er wordt aan jongeren die toch uitvallen, voorgesteld om het gemakkelijker te maken langs een alternatieve weg toch nog een startkwalificatie te behalen. Dit wordt gedaan door bijvoorbeeld EVC-trajecten (van de Donk et al., 2009). EVC staat voor Erkenning van eerder Verworven Competenties (www.evc-centrum-nederland.nl). Dit betekent dat wat iemand geleerd heeft op school, werk of in het privé leven wordt beoordeeld en erkend. EVC maakt zichtbaar over welke kennis, inzichten en ervaringen iemand al beschikt (www.evc-centrum-nederland.nl).

Er zijn nog twee recente ontwikkelingen (van de Donk et al., 2009). Ten eerste is op negen plaatsen als experiment een verlengde VMBO ingericht. Dit om te voorkomen dat leerlingen bij de overgang van VMBO naar MBO zullen uitvallen. Er geldt voor deze experimenten een aangepast financieringsregiem (van de Donk et al., 2009).

Ten tweede zijn er tussen eind 2007 en zomer 2008 in alle 39 Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)-regio's convenanten afgesloten met voortgezet onderwijs (vo)-scholen, Regionaal Opleidingscentrums (ROC's) en contactgemeenten (van de Donk et al., 2009). De partijen verplichten zich in deze convenanten om de schooluitval in hun regio, in vier jaar tijd, met 40 procent te verminderen. Onderwijs Cultuur en Wetenschap biedt een bijdrage van € 2000,- voor elke schooluitvaller minder (van de Donk et al., 2009).

In Nederland zijn er 39 Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) regio's verdeeld om als doel het terugdringen en voorkomen van voortijdige schoolverlaters onder controle te krijgen (van de Donk et al., 2009).

De kerntaken van de Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) regio zijn (www.rmcnet.nl):

- Melding, registratie, doorverwijzing en herplaatsing van voortijdige schoolverlaters;
- een goede samenwerking tussen alle partijen in de regio die te maken hebben met jongeren tot 23 jaar en
- het bieden van trajecten op maat voor jongeren die extra zorg nodig hebben.

Er is per regio een contactgemeente aangewezen om deze taken uit te voeren. De contactgemeente is de coördinatie in een samenwerkingsverband van onderwijs, overheid, jeugdzorg, arbeid en justitie (www.rmcnet.nl).

3.1 Onderzoekseenheden

De onderzoekseenheden van dit onderzoek zijn alle betrokkenen van de Noorderpoort, aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen, die te maken hebben met voortijdige schooluitval. Hierbij valt te denken aan docenten/mentoren, studenten en de politiek. Om alle facetten die betrekking hebben op dit onderwerp te kunnen benoemen richten wij ons op:

- De docenten/mentoren, de tweedelijns begeleider van de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen;
- Voortijdige schoolverlaters;
- Onderzoeken die al gedaan zijn;
- Literatuur; op nationaal niveau, via geschreven literatuur (boeken) en internetpagina's;
- Politiek: op nationaal en lokaal niveau met betrekking tot voortijdige schooluitval;
- Hulpverleningsorganisaties die te maken hebben met voortijdig schooluitval zoals Regionale Meld- en Coördinatie voor voortijdige schoolverlaters (RMC) en Cursisten dienstverlening (CDV).

3.2 Onderzoeksinstrument

Wij hebben gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksinstrumenten. Hierbij valt te denken aan verschillende interviewvragen voor de docenten/mentoren, de studenten, de tweedelijns begeleider en een politicus. Dit betreft een open kwalitatief inventariserend interview.

Zoals hierboven is genoemd, hebben we vier verschillende groepen geïnterviewd. Dat zijn studenten, docenten/mentoren, de tweedelijns begeleider en een politicus. Voor deze groepen hebben we drie verschillende vragenlijsten gemaakt. Voor de vragenlijst voor de studenten, zie bijlage drie, voor de vragenlijst voor docenten/mentoren en de tweedelijns begeleider, zie bijlage vier en voor de vragenlijst voor de politicus, zie bijlage vijf.

Voortijdige schoolverlaters hebben we het eerst geïnterviewd. Vervolgens hebben we de docenten/mentoren en de tweedelijns begeleider geïnterviewd. De politicus hebben we als laatste geïnterviewd. De verkregen informatie van bovengenoemde personen hebben we meegenomen naar vervolginterviews. Wij hebben de interviewvragen waar nodig aangepast door middel van de verkregen informatie uit de voorgaande interviews.

3.3 Procedure gegevensverzameling

In onderstaand plan van aanpak staat hoe wij dit onderzoek hebben uitgevoerd en wat de procedure hiervoor was.

stap 1: bestuderingliteratuur: boeken, vaktijdschriften, onderzoeksrapporten en internetpagina's.

stap 2: open interviews houden

- met vier docenten/ mentoren en de tweedelijns begeleider van de Noorderpoort;
- met tien studenten die voortijdig uitgavallen zijn en
- met één politicus die te maken heeft met voortijdig schooluitval.

Aangezien één van ons bij de Noorderpoort stage heeft gelopen, zijn wij bekend geraakt met wat er speelt binnen de Noorderpoort. Ook is hierdoor een vertrouwensband ontstaan met de teamleider, de staf en de studenten. Door die contacten waren we er goed van op de hoogte

wie we konden interviewen en hoe we de studenten konden bereiken die voortijdig de school hebben verlaten.

Om tot correcte resultaten te komen was het van belang dat wij vijf docenten/ mentoren, één tweedelijs begeleider, tien voortijdig schoolverlaters en één politicus te interviewen.

Contact met docenten/ mentoren en de tweedelijs begeleider van de Noorderpoort.

We waren regelmatig aanwezig op de Noorderpoort. Hierdoor was de staf op de hoogte van wat we aan het doen waren en zo waren ze betrokken bij dit onderwerp. Daarnaast hadden we afspraken gemaakt met de staf om interviews af te nemen. Hierin hadden we geen belemmeringen verwacht. Het is ons echter alleen gelukt om vier docenten/ mentoren te interviewen omdat de laatste docent moeilijk te bereiken was. De interviews die met de staf van de Noorderpoort werden afgenomen, zijn goed verlopen.

Contact met voortijdige schoolverlaters van de Noorderpoort opleiding Helpende Zorg en Welzijn.

Contactgegevens van voortijdige schoolverlaters waren bekend bij de Noorderpoort. Ondanks dat deze gegevens bekend waren, verwachtten we dat het bereiken van deze studenten niet moeiteloos zou verlopen. Dit omdat wij ervan op de hoogte waren dat we studenten niet allemaal telefonisch konden bereiken, aangezien zij vaak van telefoonnummer wisselen. Uit ervaringen van Gjyljeta, was gebleken dat uitnodigingen per brief niet functioneel voor deze doelgroep werkte.

We hebben in totaal 58 voortijdige schoolverlaters gebeld uit de schooljaren 2007-2008 en 2008-2009 en we hebben 45 studenten kunnen bereiken. Zoals we hadden verwacht, hebben we niet iedereen telefonisch kunnen bereiken. Veel studenten waren van telefoon nummer verwisseld. Sommige voortijdige schoolverlaters hebben we ook via instanties (zoals Bureau Jeugdzorg), waar ze onder behandeling waren, proberen te bereiken. Ook deze gegevens hebben we via de Noorderpoort gekregen. Daarnaast hebben we contact gehad met scholen die de studenten bezochten.

35 studenten hebben geweigerd om mee te doen aan dit onderzoek. Het is ons gelukt om tien studenten te interviewen die voortijdig de Noorderpoort, opleiding Helpende Zorg en Welzijn, hebben verlaten. De eigen beleving, opvattingen en standpunten van de studenten kwamen tijdens de interviews naar voren.

We hebben de studenten thuis (of in hun omgeving) bezocht om het interview af te nemen omdat de studenten dat wilden. Het bereiken van de studenten en het afnemen van de interviews heeft ons veel tijd gekost. Het heeft vier weken (+/- 36 uur per week) geduurd om alle interviews af te nemen. Sommige studenten kwamen afspraken niet na. Wij hebben meegemaakt dat we een afspraak hadden met een student om haar thuis te interviewen maar deze student was thuis niet aanwezig. Toen we de student belden om alsnog het afspraak door te laten gaan, nam de student niet op. We zijn twee keer bij deze student thuis geweest zonder enig resultaat. Sommige studenten kwamen ook de belafspraken niet na. Studenten gaven aan dat ze wilden nadenken of ze geïnterviewd wilden worden, maar wanneer we weer contact met hen opnamen, zoals afgesproken, waren ze niet bereikbaar. Dit is regelmatig voorgekomen. Het reizen naar verschillende woonadressen van de studenten die we gingen interviewen heeft ons veel tijd gekost.

Contact met een politicus

In totaal hebben we vier politici benaderd (zowel telefonisch als via mail). Uiteindelijk was er één politicus die aan ons onderzoek wilde meewerken. De politici reageerden niet snel op ons verzoek om hen te interviewen. Het duurde vier weken voordat we uiteindelijk een afspraak hadden gemaakt met de politicus Piet Manning, wethouder partij PvdA van gemeente Appingedam.

3.4 Analyseplan

Wij hebben een ordeningssysteem aangebracht bij de drie verschillende vragenlijsten. Het ordeningssysteem ziet er als volgt uit:

Vragenlijst voor de voortijdige schoolverlaters (zie bijlage vier)

- Wij hebben eerst persoonlijke informatie gevraagd van de respondenten, zoals leeftijd, geslacht en afkomst.
- Vraag één tot en met zeven gaan over de schoolinformatie van de student;
- Vraag acht tot en met elf gaan over de thuissituatie van de student;
- Vraag twaalf tot en met zeventien gaan over de psychosociale problematiek;
- Vraag achttien tot en met 24 gaan over de mening van de student over het schoolklimaat;
- Vraag 25 tot en met 28 zijn vragen met betrekking tot de afsluiting van het interview.

Vragenlijst voor de docenten/mentoren en de tweedelijns begeleider (zie bijlage vijf)

- Wij hebben eerst persoonlijke informatie gevraagd aan de respondenten, zoals leeftijd, geslacht en functie.
- Vraag één tot en met vier zijn algemene vragen over de Noorderpoort opleiding Helpende Zorg en Welzijn;
- Vraag vijf tot en met zeven gaan over voortijdig schooluitval;
- Vraag acht tot en met zeventien gaan over de psychosociale problematiek;
- Vraag achttien tot en met 25 gaan over het schoolklimaat;
- Vraag 26 tot en met 28 gaan over de politiek en andere instanties;
- Vraag 29 en 30 zijn vragen met betrekking tot de afsluiting van het interview.

Vragenlijst voor een politicus (zie bijlage zes)

- Wij hebben eerst persoonlijke informatie gevraagd aan de respondent, zoals leeftijd, geslacht en functie.
- Vraag één tot en met vijf gaan over de visie van de politiek;
- Vraag zes tot en met zeven gaan over de gevolgen van voortijdig schooluitval;
- Vraag acht tot en met elf gaan over de omgang van voortijdig schooluitval;
- Vraag twaalf tot en met zestien gaan over de psychosociale problematiek en
- Vraag zeventien en achttien zijn vragen met betrekking tot de afsluiting van het interview.

De resultaten van de interviews hebben we per persoon geanalyseerd zodat we een goed beeld weergeven over de beleving van de verschillende geïnterviewden van de situatie. Het gevoel en de emoties van de respondenten komt op deze wijze beter naar voren. Ook wordt het verhaal van de respondenten hierdoor duidelijker.

De vier groepen (docenten/mentoren, tweedelijns begeleider, studenten en een politicus) zijn onderscheiden.

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de onderzoeksresultaten die tijdens de interviews met de studenten, docenten/mentoren, de tweedelijns begeleider en de politicus naar voren zijn gekomen.

4.2 Resultaten van de interviews met de studenten

In deze paragraaf worden de resultaten van de interviews met de studenten beschreven. Deze resultaten zijn gebaseerd op de interviews die er met voortijdige schoolverlaters bij de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen, bij de opleiding Helpende Zorg en Welzijn zijn verricht.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	A	Geslacht:	Man
Leeftijd:	22 jaar	Afkomst:	Moluks
Woonplaats:	Assen	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het derde jaar van de opleiding toen hij de opleiding verliet (schooljaar 2008/ 2009). Voor het MBO heeft de respondent het VMBO gedaan. Hij heeft het VMBO diploma behaald.

De respondent geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met zowel leerproblemen als psychosociale problemen. Het was niet zijn eigen keuze om de school te verlaten. Volgens de respondent kon hij de opleiding wel aan, maar omdat hij thuis veel problemen had, kon hij zich moeilijk concentreren. De respondent wilde niet verder ingaan op de problemen die hij thuis had.

De respondent geeft aan dat hij het niet goed kon vinden met zijn mentor. Hij had niet het gevoel dat hij bij haar terecht kon. Zijn mentor was niet op de hoogte van de problemen die hij thuis had. Hij had last van psychosociale problemen als depressiviteit, agressief gedrag en onrustig gedrag. De school was op de hoogte van het feit dat hij soms agressief kon worden. De respondent zegt dat hij alleen agressief werd wanneer hij boos was op zijn mentor. Hij had het gevoel dat ze hem niet mocht en racistisch was ten opzichte van hem. De respondent heeft hier verder met niemand over gepraat. Hij vond het niet nodig om met de tweedelijns begeleider te praten. Hij geeft aan dat men in zijn cultuur niet zo snel naar andere mensen gaat om te praten over dingen die je dwarszitten. Volgens de respondent zou hij niet met een schoolmaatschappelijk werker praten tenzij hij werd doorverwezen door een huisarts.

Op school had de respondent veel sociale contacten. “Ik kon goed met mijn klasgenoten opschieten.” De respondent zegt dat hij vroeger niet is mishandeld. Hij geeft aan dat hij wel eens ‘een pak slaag’ heeft gehad van zijn ouders. “Ik zie dit niet als mishandeling. Dit heeft geen slechte invloed op mij gehad.”

Volgens de respondent miste hij op school begrip van docenten. Hij liep twee en een half jaar stage op dezelfde plek. Later bleek dat hij een andere stageplek moest zoeken. De school vond dat hij te bekend was met die stageplek en kon daarom zijn opleiding niet afronden als hij op die stageplek bleef. Omdat hij geen stageplek kon vinden is hij van school gestuurd. Volgens de respondent was hij ook laks in het maken van zijn schoolopdrachten.

De respondent heeft tijdens de opleiding aan de Noorderpoort vaak gespijbeld. Hij vindt dat studenten boven de 21 jaar niet gebeld moeten worden wanneer zij niet op school op komen dagen. “Studenten moeten zelf de verantwoordelijkheid nemen en zichzelf afmelden.”

De respondent volgt momenteel geen opleiding. Hij geeft aan dat hij ook niet van plan is om weer een opleiding te volgen. “Ik heb het vier keer geprobeerd en het is me telkens niet gelukt om een opleiding af te maken. School is niks voor mij.” De respondent werkt momenteel. Tot slot geeft de respondent aan dat psychosociale problemen deels een rol heeft gespeeld bij de reden om de school voortijdig te verlaten.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	B	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	18 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Heiligerlee	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding toen zij de opleiding verliet (schooljaar 2007/ 2008). Voor het MBO heeft ze het praktijkonderwijs gedaan, ze heeft daarvan geen diploma behaald.

De respondent geeft aan dat de reden om school te verlaten, te maken had met zowel leerproblemen als psychosociale problemen. Volgens de respondent kon ze de opleiding niet zo goed aan. Ze was van het praktijkonderwijs gelijk naar niveau twee gegaan. Deze stap was voor haar te groot. “Ik moest veel zelfstandig werken. De klassen waren erg vol waardoor het erg chaotisch was. Ik kreeg naar mijn gevoel, ondanks mijn leerproblemen, geen begeleiding.” Volgens de respondent kreeg ze begeleiding toen het fout ging. Dit was volgens haar te laat. “In het intakegesprek met de Noorderpoort gaf de school aan dat studenten met leerproblemen extra begeleiding zouden krijgen. Dit is echter bij mij niet gebeurd.”

De respondent geeft aan dat haar ouders het jammer vonden, dat ze de school moest verlaten vanwege de leerproblemen.

Psychosociale problemen die bij de respondent aanwezig waren, zijn angst (faalangst), teruggetrokkenheid en problemen in het maken van sociale contacten.

De mentor was op de hoogte van haar psychosociale problemen, echter is ze van mening dat ze niet begeleid is met deze problemen. “Ik had graag begeleiding gewild, maar ik heb het niet ontvangen.” Ze geeft aan dat ze naar een schoolmaatschappelijk werker zou gaan, als die mogelijkheid op school bestond.

De respondent geeft aan dat ze op de basisschool is gepest. Hierdoor is ze onzeker geworden, met als gevolg dat ze minder durfde en een teruggetrokken houding ontwikkelde.

De respondent is van mening dat het op school beter was gegaan wanneer ze meer sociale contacten had gehad. “Klasgenoten hadden mij kunnen helpen bij het maken van schoolopdrachten.”

Momenteel volgt ze een opleiding op niveau één.

Tot slot is de respondent van mening dat psychosociale problemen deels een rol hebben gespeeld bij het voortijdig verlaten van de school, leerproblemen waren het grootste probleem.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	C	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	24 jaar	Afkomst:	Indonesisch
Woonplaats:	Groningen	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding, toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2008/2009). De respondent heeft het MBO praktijkonderwijs gevolgd, ze heeft geen diploma behaald.

Ze geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met keuze problemen. “Voordat ik aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn ben begonnen, werkte ik in een bejaardenhuis. Omdat ik het leuk vond om daar te werken heb ik besloten om deze opleiding te volgen.”

De respondent heeft gesprekken op school gehad over haar keuze problemen. Naast keuze problemen geeft de respondent aan dat ze ook last had van psychosociale problemen, zoals teruggetrokkenheid, problemen in het maken van sociale contacten en problemen in het onderhouden van sociale contacten. “Ik voelde me vaak afgewezen door mijn klasgenoten, ook had ik weinig contact met hen.” De respondent voelde zich vaak buitengesloten als ze met klasgenoten moest samenwerken.

Ze is gepest op de basisschool, hierdoor heeft ze wantouwen in mensen ontwikkeld. “Ik was bang om weer gepest te worden en wilde daardoor niet vaak naar school.”

De respondent geeft aan dat ze op school met niemand over haar psychosociale problemen heeft gesproken, ze had hier geen behoefte aan. “Ik zou naar een schoolmaatschappelijk werker gaan als die mogelijkheid bestond.”

Ze heeft sociale contacten gemist en een betere samenwerking met klasgenoten op de opleiding. “Ik zou de school niet voortijdig hebben verlaten als die contacten met klasgenoten er waren.”

Ze heeft een contract gekregen, omdat ze een week niet op school aanwezig was. “De school belde niet gelijk. De school moet eerder aan de bel trekken, ik had het gevoel dat ik zomaar kon spijbelen zonder dat er iets aan gedaan werd.”

De respondent volgt nu een andere opleiding.

Tot slot geeft de respondent aan dat zowel de psychosociale problemen als keuze problemen een rol hebben gespeeld bij het voortijdig verlaten van de school.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	D	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	18 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Veendam	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding, toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2008/2009). Ze heeft voor het MBO, het VMBO gevolgd, ze heeft geen diploma behaald. “Het behalen van een VMBO diploma was niet mogelijk, omdat ik familieproblemen had. Ik belande in het Poortje.”

Ze geeft aan dat haar stageplek te ver was, ze had geen geld om elke dag met de bus naar stage te gaan.

De respondent geeft aan dat de reden om school te verlaten met psychosociale problemen te maken had. Ze was depressief, had onrustig gedrag en had problemen in het onderhouden van sociale contacten. “De school was er op de hoogte van dat ik in het Poortje zat en op kamertraining ging.” Ook was ze zwanger geraakt.

Ze was ontevreden over haar thuissituatie. “Mijn ouders konden niet meer voor mij en mijn broertje zorgen. Mijn vader is in de gevangenis, in verband met incest bij mij.” De respondent wilde hier verder niet op in gaan. Ze heeft hulpverlening van het Poortje en jeugdzorg ontvangen.

De mentor op school had regelmatig contact met het Poortje en haar voogd. “Ik ben niet begeleid op school voor mijn problemen, omdat het Poortje en jeugdzorg dat deden.”

De respondent geeft aan dat de contacten met docenten goed waren. Ze was redelijk tevreden over de begeleiding op school. Ze had het gevoel dat ze soms bij haar mentor terecht kon. “Ik ging niet snel naar mensen toe, omdat ik daar geen behoefte aan had.” Ze geeft aan dat ze niet naar een schoolmaatschappelijk werker zou gaan als die mogelijkheid op school bestond.

Zowel haar vriend als haar pleegmoeder waren betrokken met haar en haar schoolgang.

Ze geeft aan dat ze gespijbelde heeft op school. Volgens de respondent hadden de docenten het niet door dat ze spijbelde. “Docenten hadden beter moeten opletten wanneer ik niet aanwezig was, dan hadden ze meteen actie kunnen ondernemen.”

De respondent vindt het jammer dat ze voortijdig de school heeft verlaten. Ze had graag de opleiding willen afmaken. Ze is van plan om in de toekomst een opleiding te volgen.

Tot slot geeft de respondent aan dat zowel de psychosociale problemen als zwanger zijn een rol hebben gespeeld bij het voortijdig verlaten van de school.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	E	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	24 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Appingedam	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2007/2008). Ze heeft voor het MBO praktijkonderwijs en VMBO gevolgd. Ze heeft voor beide scholen geen diploma behaald.

De respondent geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met leerproblemen en psychosociale problemen. “Ik vond het moeilijk om opdrachten te maken. Ik snapte niet wat er van mij werd verwacht bij het maken van sommige opdrachten.”

Ze geeft aan dat ze geen extra begeleiding heeft gekregen bij het maken van de opdrachten, dit vond ze jammer.

Ze geeft aan dat haar moeder, vriend en zus betrokken waren met haar school.

De respondent geeft aan dat ze veel problemen had in haar privé leven, ze had veel ruzie met haar vader. Ze geeft aan dat ze lichamelijk is mishandeld door haar vader. “Ik verwijt mijn vader voor wat hij mij heeft aangedaan.” Ze wilde hier verder niet op in gaan.

Ze had last van psychosociale problemen zoals teruggetrokkenheid, psychosomatische klachten, onrustig gedrag en persoonlijke problemen. De respondent heeft hiervoor geen hulpverlening gehad.

De school was volgens de respondent in grote lijnen bekend met haar problemen. Ze heeft hierin begeleiding ontvangen van de tweedelijns begeleider. Ze geeft aan dat ze het prettig vond dat ze met de tweedelijns begeleider kon praten. Ze had eindelijk het gevoel dat ze bij iemand haar problemen kwijt kon. De respondent zou naar een schoolmaatschappelijk werker gaan. “Ik vind het belangrijk dat ik iemand kan vertrouwen wanneer ik open wil zijn over mijn problemen.”

Ze is gepest op de basisschool en op het praktijkonderwijs.” Ik ben hierdoor onzeker geworden. Ik heb heel lang gedacht dat ik dom was.”

De respondent is van mening dat ze met extra begeleiding van haar mentor of docenten, bij het maken van de opdrachten, de opleiding had kunnen afronden. “Ik had zelf ook meer hulp en begeleiding moeten vragen.”

Ze geeft aan dat school haar moeder en zus onvoldoende betrokken hebben, dat had ze wel graag gewild.

De respondent geeft aan dat ze niet overweg kon met haar mentor. “Mijn mentor had alleen begrip voor het school gebeuren en niet voor mijn persoonlijke problemen”.

Ze heeft veel verzuimd op school door haar persoonlijke problemen. “Ik belde de school altijd om te laten weten dat ik niet kwam, daarna hoorde ik niets van school. Ik had het fijn gevonden als ze mij meteen hadden gebeld, zodat ze beter op de hoogte waren waarom ik afwezig was.”

Ze heeft structuur en duidelijkheid gemist op school.

Tot slot geeft de respondent aan dat psychosociale problematiek een groot aandeel heeft gehad bij het verlaten van de opleiding. “Ik kon me hierdoor niet goed concentreren en was vaak daardoor afwezig op school, als gevolg dat ik veel gemist heb op school.”

Persoonlijke gegevens

Respondent:	F	Geslacht:	Man
Leeftijd:	20 jaar	Afkomst:	Taiwan
Woonplaats:	Warfum	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het tweede jaar van de opleiding, toen hij de opleiding verliet (schooljaar 2008/2009). Hij heeft voor het MBO, het VMBO gevolgd, hij heeft hiervan een diploma behaald.

De reden om school te verlaten had te maken met keuzeproblemen. “Ik heb dit bepreekbaar gemaakt met mijn mentor. Mijn mentor kon zich daarin vinden. Ik heb vervolgens een beroepentest gedaan bij het Cursisten dienstverlening, daar kwam uit dat ICT beter bij mij paste.”

De respondent is tevreden over de begeleiding van de school, maar hij heeft de schooltijd als niet leuk ervaren. “De schooltijden waren te lang, ook de vakken vond ik niet leuk.”

Hij geeft aan dat hij meer leerkrachten had gewild op school en heeft tevens de structuur gemist op school. “De theorie was onduidelijk en in het begin fase van de opleiding was er geen stage.”

Hij geeft aan dat hij naar een schoolmaatschappelijk werker zou gaan als hij hulp nodig had gehad bij problemen.

De respondent geeft aan een enkele keer te hebben gespijbeld. “Niemand belde mij om te vragen waar ik was. Ik had het goed gevonden als ze me hadden gebeld, dan was ik vaker op school geweest.”

De respondent volgt nu een andere opleiding.

Tot slot geeft de respondent aan geen last te hebben gehad van psychosociale problemen.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	G	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	20 jaar	Afkomst:	Roemenie
Woonplaats:	Groningen	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het tweede jaar van de opleiding, toen zij de opleiding verliet (schooljaar 2007/2008). Ze heeft voor het MBO in een Internationale Schakel Klas (ISK) gezeten voor Nederlandse les.

Ze geeft aan dat de reden om school voortijdig te verlaten te maken had met psychosociale problemen. Doordat haar psychosociale problemen op de voorgrond stonden, was het voor haar niet haalbaar om de opleiding af te ronden. “Ik moest eerst werken aan mijn problemen om mijn leven op orde te krijgen.”

De respondent was depressief, teruggetrokken en had psychosomatische klachten. De school was bekend met de reden om de school te verlaten. De school is, volgens de respondent, hier goed mee omgegaan. “Ze hebben me geholpen om mijn leven weer op orde te krijgen. Ik heb veel begeleiding van school ontvangen.” Ze heeft begeleiding gehad van de tweedelijns begeleider en de mentor, daar is ze heel tevreden over. “Ze luisterden echt naar mij. Ik heb steun gekregen in het maken van de juiste keuzes.”

Ze geeft aan dat ze naar een schoolmaatschappelijk werker zou gaan als die mogelijkheid op school bestond.

De respondent heeft daarnaast ook hulpverlening gehad van een psycholoog.

Ze was ontevreden over haar thuissituatie, ze had veel financiële problemen. “Ik woonde drie jaar in Nederland en ik wist niet goed hoe hier alles werkte. Ik had daardoor veel schulden gemaakt, ondanks dat ik veel bijbaantjes had.

De respondent geeft aan dat niemand betrokken was bij haar school. Haar sociale contacten waren zowel op school als in haar privé leven beperkt. “Ik kon geen aansluiting maken met anderen, ik had het gevoel dat niemand mij mocht.”

Ze vond het jammer dat de klassen op de opleiding erg vol waren. Het was, volgens de respondent, onmogelijk voor de docent om alle studenten begeleiding op maat te bieden.

De respondent geeft aan nooit gespijeld te hebben. “Wanneer ik niet op school kon komen, belde ik om dat te laten weten.”

De respondent is begonnen met het volgen van een andere opleiding.

Tot slot geeft ze aan dat ze van mening is dat haar psychosociale problemen ervoor hebben gezorgd dat ze de opleiding voortijdig heeft verlaten.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	H	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	17 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Delfzijl	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2008/ 2009). Voor het MBO heeft ze het VMBO gedaan, ze heeft geen diploma behaald.

Ze geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met zowel keuze- als psychosociale problemen. De psychosociale problemen waren echter sterker aanwezig.

“Ik wilde een andere opleiding doen, maar omdat ik te jong was voor die opleiding, kwam ik op deze opleiding terecht.”

Volgens de respondent hield men zich op school niet aan de afspraken welke gemaakt werden betreffende haar begeleiding.

De school was op de hoogte van het feit dat ze ADHD heeft. Ze zou op school extra begeleiding krijgen maar dit is, volgens de respondent, niet gebeurd. “Er was op school geen structuur.”

Ze had niet het gevoel dat ze bij iemand terecht kon op school. Ook is ze van mening dat de tweedelijns begeleider haar niet de begeleiding heeft geboden die ze nodig had. “De tweedelijns begeleider luisterde soms naar mij, maar ze deed niets met mijn problemen.”

Als een school maatschappelijk werker op school aanwezig was, zou ze wel met diegene praten over problemen die bij haar aanwezig waren.

De respondent kreeg in het verleden hulp van persoonsgeboden budget (PGB) en krijgt nu begeleiding van iemand die gespecialiseerd is in ADHD. Hier is ze erg tevreden over.

Ze gebruikt één keer per dag Concerta (medicatie) voor haar ADHD.

De respondent had zowel op school als in haar privé leven goede contacten. “Ik ging eigenlijk alleen naar school voor mijn klasgenoten.”

Ze geeft aan dat ze op het VMBO gepest is. Het feit dat ze is gepest bemoeilijkte haar keuzes. “Ik ging toen met tegenzin naar school.”

Volgens de respondent is ze zowel psychisch als lichamelijk mishandeld. Hier wilde ze verder niet op ingaan.

Ze geeft aan dat ze op school structuur en duidelijkheid gemist heeft.

De respondent is van plan het komende schooljaar een ander opleiding te volgen. “Ik wil een opleiding doen die ik leuk vind.”

Tot slot geeft ze aan dat zowel psychosociale problemen als keuzeproblemen een rol hebben gespeeld bij het voortijdig verlaten van de school.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	I	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	18 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Harkema	Opleiding:	BBL

De respondent zat in het eerste jaar van de opleiding toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2008/ 2009). Voor het MBO heeft ze het VMBO gedaan, ze heeft een diploma behaald.

Ze geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met het feit dat ze geen betaald werd kon vinden. “Ik deed BBL, dus moest ik vier dagen werken en één dag naar school. Eerst werd ik door mijn werkplek betaald. Toen ze gingen bezuinigen hadden ze geen geld meer om mij te betalen. Ik had bewust gekozen voor BBL, dus toen ik niet meer kon doen wat ik wilde ben ik van school af gegaan.”

Volgens de respondent heeft de school niet hun best gedaan om haar te helpen bij het zoeken van een betaalde werkplek, zodat zij op school zou kunnen blijven. De respondent is ontevreden over de begeleiding die ze op school kreeg. Ze geeft aan dat ze op school niet echt met iemand heeft gepraat over het verlaten van school, daar had ze geen behoefte aan.

Ze zou niet naar een schoolmaatschappelijk werker gaan, omdat ze liever met mensen praat die dichterbij haar staan.

Op school had de respondent goede sociale contacten. Ook haar relaties met de docenten waren goed.

De school gaf haar een maand de tijd om een werkplek te vinden. Het is haar niet gelukt om een werkplek te vinden binnen de opleiding. Ze heeft daarom besloten om een andere opleiding te volgen.

Volgens de respondent vonden haar ouders het jammer dat ze de school moest verlaten, vooral omdat ze graag die opleiding wilde volgen.

Tot slot geeft ze aan dat ze geen last had van psychosociale problemen.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	J	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	18 jaar	Afkomst:	Nederlandse
Woonplaats:	Groningen	Opleiding:	BOL

De respondent zat in het tweede jaar van de opleiding toen ze de opleiding verliet (schooljaar 2008/ 2009). Voor het MBO heeft ze het VMBO gedaan, ze heeft een diploma behaald.

Ze geeft aan dat de reden om school te verlaten te maken had met een combinatie van problemen. Volgens de respondent was het ook niet haar eigen keuze om de school te verlaten. “Ik werd weggestuurd vanwege mijn verleden, terwijl ik vanaf het begin aan de school heb uitgelegd dat ik bepaalde problemen had.”

De respondent had psychosociale problemen zoals psychosomatische klachten, agressief gedrag en onrustig gedrag.

Haar biologische ouders waren verslaafd aan alcohol en ze is daardoor terecht gekomen bij een pleeggezin. Op het moment van het interview woonde de respondent in een begeleid wonen traject, omdat het niet meer zo goed ging bij haar pleegouders.

Volgens de respondent heeft de school haar slecht begeleid met de problemen die ze had. Ze had niet het gevoel dat ze bij iemand op school terecht kon.

Ze had drie mentoren in twee jaren. Bij haar eerste mentor kon ze met haar problemen terecht. Toen deze mentor weg ging, had ze niet meer het gevoel dat ze bij iemand terecht kon.

“Ik was ontevreden over de gesprekken die ik had met de tweedelijns begeleider. Er werd weinig naar mij geluisterd.”

De respondent zou wel naar een schoolmaatschappelijk werker gaan als die op school aanwezig zou zijn. “Ik zou alleen gaan als ik het gevoel had dat ik serieus genomen werd.” Ze heeft in het verleden hulpverlening gehad. Ze heeft speltherapie gehad en bezocht ook een psycholoog toen ze jonger was. Op het moment van het interview volgde de respondent een Emotie Regulatie Training met een psycholoog bij Lentis.

Op school had ze goede sociale contacten. “Ik kon goed met me klasgenoten opschieten”.

De respondent zegt dat ze op school respect en begrip miste van degenen die op de hoogte waren van haar problemen.

Ze heeft tijdens de opleiding veel gespijbeld. Ze vindt dat de school slecht omgaat met spijbelen. “De school moet eerder aan de bel trekken en niet wachten totdat het te laat is.”

Ondanks dat ze weinig begeleiding kreeg, vond ze het wel een leuke school. Ze vindt het jammer dat ze van school is gestuurd.

Toen ze van school ging heeft ze eerst een heroriëntatie programma gevolgd bij de Cursisten dienstverlening en is daarna begonnen met een ander opleiding.

Tot slot geeft de respondent aan dat psychosociale problemen een groot aandeel hebben gehad in de reden waarom ze de opleiding voortijdig moest verlaten.

4.3 Resultaten van de interviews met de docenten/mentoren

In deze paragraaf worden de resultaten van de interviews met de docenten/mentoren beschreven. Deze resultaten zijn gebaseerd op de interviews die er met docenten/mentoren bij de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen, bij de opleiding Helpende Zorg en Welzijn zijn verricht.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	A	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	49 jaar	Aantal jaar ervaring:	24 jaar
Functie:	Docent en mentor		

Volgens de respondent zijn voortijdige schoolverlaters normaliter studenten van ongeveer achttien jaar die eerst het VMBO hebben gevolgd en daarvan geen diploma hebben behaald. Studenten verlaten de opleiding voortijdig meestal in het eerste jaar, aldus de respondent.

Ze zegt dat redenen van studenten om de school voortijdig te verlaten meestal te maken hebben met keuzeproblemen, leerproblemen en psychosociale problemen.

Volgens de docente is de schooluitval vijftien procent op de locatie. Ze vindt voortijdig schooluitval erg jammer, omdat het volgens haar erg belangrijk is dat studenten ten minste een startkwalificatie hebben.

Volgens de respondent worden de leerplichtambtenaar, de Cursisten dienstverlening, de tweedelijns begeleider en de teammanager ingeschakeld wanneer een student dreigt uit te vallen. “Ik weet niet of dit allemaal helpt maar ik ben in ieder geval van mening dat het goed is geregeld op de locatie waar ik les geef.”

Volgens de docente moet het beter in kaart gebracht worden waarom studenten precies de school voortijdig verlaten. Ook zou de tweedelijns begeleider meer uren moeten krijgen om studenten te begeleiden.”Dit zou de uitval misschien wel verminderen.”

Volgens de respondent kunnen de gevolgen van voortijdig schooluitval zijn dat studenten niet meer hun diploma behalen en gewend raken aan het werken. “Hierdoor bestaat de kans dat deze studenten werkeloos raken in de toekomst omdat ze geen diploma hebben.”

De psychosociale problemen die het meest voorkomen bij voortijdige schoolverlaters zijn depressiviteit, agressief gedrag en onrustig gedrag, aldus de docente.

Ze denkt dat de psychosociale problematiek 70 procent de uitstroom bepaalt.

Ze is van mening dat er bij studenten die voortijdig uitvallen sprake is van een hulpverleningsgeschiedenis.

De docente zegt dat studenten met hun mentor of de tweedelijns begeleider praten als ze daar behoefte aan hebben. Dit is volgens haar genoeg. “Een schoolmaatschappelijk werker zou op de school ook handig zijn, omdat diegene verder niets met de school zelf te maken heeft.”

Er is volgens de respondent geen verschil tussen allochtonen en autochtone studenten wat voortijdig schooluitval betreft. Het verschil tussen mannen en vrouwen kon ze moeilijk benoemen, omdat er op de locatie meer vrouwen zijn dan mannen.

Volgens de respondent zijn docenten vaak op de hoogte van de thuissituatie en financiële situatie van studenten. “Ik ben wel eens thuis geweest bij studenten.”

Ze zegt dat het vaak voorkomt dat voortijdig schoolverlaters medicijnen of genotmiddelen gebruiken. “Studenten denken vaak dat ze hun gedrag onder controle hebben, wanneer ze genotmiddelen gebruiken terwijl dit niet het geval is.”

De respondent geeft aan dat ouders voldoende betrokken worden bij het onderwijs van studenten.

Volgens de docente worden studenten vraaggericht en belangstellend door haar benaderd. “Ondanks dat ik structuur en betrokkenheid erg belangrijk vind, is dit niet één van mijn sterkste punten.”

Verzuim wordt volgens haar geregistreerd. “Er moeten elk uur lijsten ingevuld worden over de aanwezigheid van studenten. Zelf vind ik dit niet zo leuk, dus bel ik studenten op wanneer ze niet op school komen.”

De respondent geeft aan dat de visie van de politiek betreffende voortijdig schooluitval is, dat het niet geaccepteerd wordt dat studenten onder de 23 jaar de school verlaten zonder een startkwalificatie. Volgens de respondent zijn de Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de Cursisten dienstverlening (CDV) de betrokken instanties om voortijdig schooluitval te verminderen.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	B	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	49 jaar	Aantal jaar ervaring:	22 jaar
Functie:	Docent en mentor		

Volgens de respondent zijn voortijdige schoolverlaters meestal studenten van ongeveer achttien jaar die eerst de VMBO of praktijkonderwijs hebben gevolgd en daarvan soms wel en soms niet een diploma hebben behaald. Ze zegt dat studenten de opleiding meestal in het eerste jaar voortijdig verlaten.

Volgens de docente hebben de redenen van studenten om de school voortijdig te verlaten te maken met keuzeproblemen en psychosociale problemen.

Ze geeft aan dat de schooluitval vijf procent is op de locatie. Dit vindt ze niet erg veel. “Er is een goed beleid op de Noorderpoort. Doordat de intake goed wordt gevoerd, wordt er uitstroom voorkomen.”

Om voortijdig schooluitval te verminderen op de locatie, is er een tweedelijns begeleider ingezet voor studenten, zodat zij geholpen kunnen worden met hun leerproblemen of begeleid kunnen worden met hun psychosociale problemen. Volgens haar werkt dit goed.

In het verleden is er een project geweest, genaamd project ‘Boeien’ (zie bijlage zeven), om voortijdig schooluitval te verminderen. Volgens de docente zou het project van ‘Boeien’ terug moeten komen omdat dit project erg goed werkte.

De gevolgen van voortijdig schooluitval kan, volgens de respondent, werkloosheid zijn of dat iemand aan de onderkant van de sociale ladder komt en geen enkel toekomstperspectief heeft.

De psychosociale problemen die het meest voorkomen bij voortijdig schoolverlaters zijn volgens de docente angst, teruggetrokkenheid, depressiviteit, psychosomatische klachten, onrustig gedrag, delinquent gedag en problemen in het maken en onderhouden van sociale contacten.

Volgens de respondent bepaalt de psychosociale problematiek 70 procent de uitstroom. “Bij studenten die psychosociale problemen ondervinden is er bij de helft sprake van een hulpverleningsgeschiedenis.”

Studenten die problemen ondervinden kunnen volgens de respondent met hun mentor of de tweedelijns begeleider praten. “Een schoolmaatschappelijk werker zou op de locatie ook erg handig zijn voor studenten.”

Volgens de docente zijn er geen verschillen tussen allochtone en autochtone studenten wat voortijdig schooluitval betreft. Het verschil tussen mannen en vrouwen is moeilijk te benoemen aangezien er meer vrouwen zijn op de locatie, aldus de docente.

Ze geeft aan dat docenten vaak op de hoogte zijn van de thuissituatie van studenten. “Heel vaak is de thuissituatie van studenten, die de opleiding voortijdig verlaten, instabiel.”

Volgens de docente hebben voortijdig schoolverlaters vaak de verkeerde vrienden.

Ze geeft aan dat pesten heel serieus wordt genomen op de Noorderpoort. “Er worden intensieve gesprekken gevoerd met de betrokken partijen.”

Volgens de respondent komt het soms voor dat studenten tijdens schooltijd medicijnen en genotmiddelen gebruiken.

Ze zegt dat ouders betrokken worden bij het onderwijs wanneer studenten nog geen achttien jaar oud zijn.

Volgens de docente worden studenten belangstellend, vraaggericht, streng en vriendelijk door haar benadert. Ze vindt structuur op school erg belangrijk.

De respondent geeft aan dat ze studenten opbelt wanneer zij verzuimen. “Ik hou ook de absentie lijsten bij.”

De docente zegt dat de visie van de politiek betreffende voortijdig schooluitval is, dat ze voortijdig schooluitval willen voorkomen. Ze is van mening dat het netwerk alleen niet goed op elkaar is afgestemd.

Volgens de docente zijn het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, de ambulante werkers, de wijkagent en de Cursisten dienstverlening, de betrokken instanties om voortijdig schooluitval te verminderen.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	C	Geslacht:	Vrouw
Leeftijd:	56 jaar	Aantal jaar ervaring:	25 jaar
Functie:	Docent, mentor en stage coördinator.		

De respondent geeft aan dat voortijdige schoolverlaters meestal voor het MBO het VMBO en praktijkonderwijs hebben gedaan, sommige hebben een diploma in bezit. “Studenten die geen diploma hebben behaald voor het MBO, zijn studenten waarbij veel meer aan de hand is, zoals psychosociale problemen en psychiatrische problemen.”

Volgens de docente verlaten de studenten meestal het eerste jaar de opleiding, de studenten komen er dan achter dat het niet goed gaat.

De studenten zijn meestal zeventien jaar als ze de opleiding voortijdig verlaten, aldus de respondent.

Ze geeft aan dat de redenen om voortijdig school te verlaten meestal een combinatie zijn van problemen, zoals keuze problemen, leerproblemen en psychosociale problemen. “De studenten hebben vaak zelf niet in de gaten waar het aan ligt dat ze de opleiding niet afmaken.

Het komt regelmatig voor dat studenten de opleiding verlaten door psychosociale problemen, terwijl ze zelf de keuze problemen als reden geven.”

Volgens de docente is de schooluitval tien procent op de locatie. “Er zijn altijd studenten die zullen uitvallen, helemaal voorkomen lukt nooit.” Ze geeft aan dat de staf hun best doet om studenten met een diploma te laten uitstromen.

Volgens de respondent wordt op dit moment het volgende gedaan om voortijdig schooluitval te verminderen: “Wanneer ik als mentor een student niet kan helpen met zijn problemen, dan verwijs ik hem of haar door naar de tweedelijns begeleiding. Ook worden studenten doorverwezen naar de Cursisten dienstverlening of andere hulpverleners. “We doen alles wat binnen ons bereik is.”

In het verleden is er een ‘Boeien’ klas geweest, wat heel functioneel was voor deze studenten (zie bijlage 7 voor meer informatie over project ‘Boeien’).

De docente geeft aan dat het goed zou zijn wanneer de tweedelijns begeleiding nog meer uren zou krijgen om studenten te kunnen begeleiden.

Volgens de respondent zijn de gevolgen van voortijdig schooluitval, dat de studenten niet meer hun diploma halen en dat studenten hun leven niet meer op de rails hebben.

Ze geeft aan dat de psychosociale problematiek 50 procent de uitstroom bepaalt bij studenten. Volgens de docente is de school vaak op de hoogte van de thuissituatie en financiële situatie, door de intake.

Ze geeft aan dat het heel goed zou zijn als er een schoolmaatschappelijk werker zou zijn op de locatie. “Dan heb je korte lijnen wat heel effectief werkt.”

Volgens de respondent hebben voortijdig schoolverlaters meestal de verkeerde vrienden, zoals ongeschoolde vrienden of vrienden die crimineel zijn.

Ze geeft aan dat allochtone studenten meer uitvallen dan autochtone studenten.

Pesten wordt volgens de respondent goed aangepakt op school. Er worden direct gesprekken gevoerd met de betrokkenen.

Volgens de docente gebruiken voortijdig schoolverlaters vaak drugs, maar dit blijft verborgen. Ouders worden, volgens de respondent, voldoende betrokken bij het onderwijs van hun kinderen.

Ze is tevreden over de begeleiding die vanuit school geboden wordt.

Ze geeft aan dat de studenten vraaggericht en vriendelijk worden benaderd. “Er wordt structuur en duidelijkheid geboden aan de studenten, dit is heel belangrijk.”

Ze geeft aan dat ze zelf heel consequent is in de omgang met verzuim. Volgens de docente zijn niet alle docenten even consequent.

De respondent geeft aan op de hoogte te zijn hoe de overheid voortijdig schooluitval wil aanpakken, maar ze merkt er in de praktijk niet veel van.

Het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, de Cursisten dienstverlening, RENN 4, job coach en het Maatschappelijk Juridisch Dienstverlening zijn de instanties die betrokken zijn bij het verminderen van voortijdig schooluitval.

Persoonlijke gegevens

Respondent:	D	Geslacht:	Man
Leeftijd:	59 jaar	Aantal jaar ervaring:	23 jaar
Functie:	Docent en mentor.		

De studenten hebben voor het MBO meestal het VMBO gedaan, enkele hebben wel een diploma gehaald en enkele niet, aldus de respondent. Hij geeft aan dat de studenten de opleiding meestal in het eerste jaar verlaten, omdat ze dan erachter komen dat het geen geschikte opleiding voor hen is.

Volgens de docent zijn de studenten meestal 20 jaar als ze de opleiding voortijdig verlaten. Hij geeft aan dat de redenen van studenten om voortijdig school te verlaten meestal een combinatie zijn van problemen, zoals keuzeproblemen en psychosociale problemen.

Volgens de respondent is de schooluitval vijf procent op de locatie.

Er wordt, volgens hem, op dit moment het volgende gedaan om voortijdig schooluitval te verminderen: “Wanneer de mentor iets signaleert, wordt de student doorverwezen naar de tweedelijs begeleiding. Zo nodig worden studenten doorverwezen naar andere hulpverleningsinstanties.”

De gevolgen van voortijdig schooluitval kunnen, volgens de respondent, de volgende zijn: snel moeder worden (voor de dames), geen netwerk, financiële problemen en moeilijk werk kunnen krijgen. De studenten krijgen daardoor nog meer problemen.

Volgens de respondent bepaalt de psychosociale problematiek 30 procent de uitstroom. Studenten hebben psychosociale problemen zoals depressiviteit, psychosomatische klachten, onrustig gedrag en psychiatrische problematiek. “We begeleiden de studenten met deze problemen door hen structuur en begrensde lesstof te bieden.

De studenten worden op school niet geholpen met psychiatrische problematiek, hiervoor zijn andere hulpverleners.”

Volgens de respondent is er geen verschil tussen allochtone studenten en autochtone studenten bij voortijdig schooluitval.

Hij geeft aan dat de school niet vaak op de hoogte is van de thuissituatie van de studenten, omdat studenten niet alles vertellen. Wel is de school op de hoogte van de financiële situatie. “Dit vertellen studenten vaak.”

Een schoolmaatschappelijk werker zou veel betekenis kunnen hebben op de locatie voor de studenten. “Hierdoor zou veel voortijdig schoolverlaten verminderd kunnen worden.”

Volgens de respondent hebben de voortijdige schoolverlaters meestal verkeerde contacten.

Pesten wordt volgens de respondent goed aangepakt op school. “Er vinden direct gesprekken plaats wanneer pesten signaleerd wordt.”

De docent geeft aan dat voortijdige schoolverlaters soms drugs gebruiken tijdens schooltijd. “Ik kan het vaak aan hun gedrag zien wanneer ze onder de invloed zijn van drugs.”

De school is meestal bekend met de reden(en) van studenten om school voortijdig te verlaten, aldus de respondent.

De respondent is matig tevreden over de manier van begeleiden. “Er wordt altijd gekeken of er andere alternatieven zijn voor het begeleiden van de student. Ik zou liever procesmatig aan de gang willen (coachen), maar dat wordt door andere mentoren gezien als hulpverlening.”

Volgens de docent worden de ouders voldoende betrokken bij het onderwijs.

Tot slot geeft de respondent aan dat hij tevreden is over de sfeer op school.

4.4 Resultaten van het interview met de tweedelijs begeleider

In deze paragraaf wordt het resultaat van het interview met de tweedelijs begeleider beschreven. Dit resultaat is gebaseerd op het interview dat er met de tweedelijs begeleider bij de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen, bij de opleiding Helpende Zorg en Welzijn is verricht.

Persoonlijke gegevens

Functie(s):	Tweedelijs begeleider, mentor en docente	Aantal jaar ervaring:	8 jaar
Geslacht:	Vrouw	Leeftijd:	43 jaar

Volgens de tweedelijs begeleider zijn voortijdige schoolverlaters meestal studenten van ongeveer twintig jaar die eerst het VMBO hebben gevolgd en daarvan geen diploma hebben behaald.

Ze geeft aan dat studenten de opleiding meestal in het eerste jaar voortijdig verlaten. “Vaak hebben ze de verkeerde keuze in opleiding gemaakt.”

Volgens de respondent hebben de redenen van studenten om de school voortijdig te verlaten, meestal te maken met een combinatie van leerproblemen, keuzeproblemen en psychosociale problemen.

Ze geeft aan dat de schooluitval vijftien procent is op de locatie waar zij werkzaam is. Ze vindt dat het percentage van voortijdig schooluitval op de locatie erg meevalt. “Hier ben ik erg tevreden over.”

De respondent vindt schooluitval door persoonlijke problemen erg jammer. Ze is van mening dat studenten de opleiding wel aankunnen maar dat het vaak niet lukt door dingen die hen in de weg zitten.

Om voortijdig schooluitval te verminderen worden studenten zo snel mogelijk doorverwezen naar de tweedelijns begeleider, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, de Cursisten dienstverlening of andere hulpverleningsinstanties, aldus de respondent. Studenten worden ook doorverwezen naar de Leerplichtambtenaar (LPA).

De ouders worden, volgens de respondent, ingeschakeld wanneer het niet goed gaat met hun minderjarige kinderen (18 – groepen).

Volgens de respondent zijn de mentoren en de tweedelijns begeleider vaak op de hoogte van de thuissituatie van studenten. Er wordt ook soms huisbezoek gedaan, aldus de respondent. De tweedelijns begeleider is van mening dat zij zorgvuldig omgaat met studenten wanneer een student dreigt uit te vallen. Ze geeft aan dat er bijna niemand meer tussendoor glipt. Korte lijnen met verschillende hulpverleners werkt volgens haar effectief.

In het verleden was er een project genaamd ‘Boeien’ (zie bijlage 7). Volgens haar reageerden studenten goed op dit project en werd de voortijdige schooluitval verminderd. Dit project zou volgens haar terug moeten komen. Ook zou ze meer uren moeten krijgen om studenten te begeleiden ter voorkoming van voortijdig schooluitval.

De gevolgen van voortijdig schooluitval kunnen zijn dat jongeren meer op straat gaan hangen, depressief worden, er meer werkeloosheid bestaat en dat ze in de criminaliteit belanden.

Volgens de respondent bepaalt de psychosociale problematiek 50 procent de uitstroom.

Ze geeft aan dat het niet per sé nodig is dat een schoolmaatschappelijk werker standaard op de locatie aanwezig is. “Daarvoor is de locatie te klein. Een tweedelijns begeleider is op deze locatie genoeg.”

Er is volgens de respondent geen verschil tussen allochtone en autochtone studenten wat voortijdig schooluitval betreft.

Ze geeft aan dat voortijdige schoolverlaters vaak de verkeerde vrienden hebben. “Verkeerde vrienden kunnen invloed hebben op iemand zijn schoolvoortgang en leven.”

Volgens de respondent wordt pesten consequent aangepakt.

Ze geeft aan dat sommige voortijdige schoolverlaters wel en sommige geen medicijnen en genotmiddelen gebruiken tijdens de schooltijd.

De respondent is van mening dat structuur erg belangrijk is in het benaderen van studenten.

Wanneer een student steeds zonder reden afwezig is, wordt het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt of de leerplichtambtenaar ingeschakeld.

Wanneer iemand ziek is wordt er in het begin niet veel gedaan. Wanneer iemand ongeoorloofd afwezigheid is wordt er meteen dezelfde dag gebeld door de mentor. Dit is volgens haar het beleid van de school.

De respondent is bekend met de visie van de politiek betreffende dit onderwerp.

4.5 Resultaten van het interview met de politicus

In deze paragraaf wordt het resultaat van het interview met de politicus beschreven. Dit resultaat is gebaseerd op het interview dat er met de politicus van het Partij van de Arbeid is verricht.

Persoonlijke gegevens

Naam:	Piet Manning	Geslacht:	Man
Functie:	Wethouder partij PvdA gemeente Appingedam.	Aantal jaar ervaring:	6 jaar.

Volgens de heer Manning is het percentage van schooluitval in Nederland 30 procent. “Ik vind het percentage veel te hoog.” De heer Manning geeft aan dat voortijdige schoolverlaters voor het MBO meestal het VMBO hebben gedaan. De studenten weten, volgens hem, meestal niet voor welke opleiding ze kiezen. Ook heeft de uitval volgens de respondent te maken met het feit dat de studenten in een leeftijd komen dat ze beginnen te pubberen en zich niet thuis voelen in het schoolse systeem.

De visie van de politiek is dat jongeren in ieder geval een startkwalificatie moeten halen, aldus de heer Manning. Wanneer een student zonder startkwalificatie de school verlaat, wordt de student gemeld bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt.

De afspraken die in Lissabon zijn gemaakt, om voortijdige schoolverlaters terug te dringen van 53.000 naar 35.000 in het jaar 2012, zijn volgens de heer Manning te realiseren. Elke student die voortijdig de school verlaat wordt bezocht door het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, en vervolgens wordt er een plan gemaakt met de student om als doel een startkwalificatie te halen. “Dit is haalbaar, maar het betekent wel dat je elke student achter de broek moet zitten. Ze mogen niet ontsnappen.”

Hij is van mening dat de politiek te maken heeft met voortijdig schooluitval, omdat elke student die de school voortijdig verlaat potentieel werkloos is. De politiek en de maatschappij hebben hier last van. “Het kost veel geld.”

De gevolgen van voortijdig schooluitval kunnen volgens de heer Manning zijn, dat de studenten geen werk krijgen in de toekomst. “Het kan zijn dat deze studenten geen zinvol bestaan hebben en dat ze daardoor somber worden. Ook kunnen studenten uit verveling dingen doen zoals rond hangen en eventueel in de criminaliteit belanden.”

De heer Manning is van mening dat de scholen en de politiek veel beter moeten samen werken. Hij geeft aan dat de scholen veel consequenter de spijbelaars moeten aanpakken. “Dit is belangrijk om schooluitval te verminderen.”

Hij vindt dat scholen veel te gemakkelijk omgaan met voortijdig schooluitval. “Ze accepteren te gemakkelijk dat een student zonder diploma de school verlaat. De mentoren moeten meer betrokken zijn en moeten meteen acties ondernemen als het nodig is.”

De scholen worden door financiële bijdrage en gesprekken gestimuleerd om voortijdig schooluitval aan te pakken. Hij is hier niet tevreden over, maar hij weet geen andere mogelijkheden te benoemen.

Volgens de heer Manning zijn psychosociale problemen voor 70 procent de reden waarom studenten voortijdig school verlaten. Ook komen keuzeproblemen vaak voor.

Hij vindt dat sommige scholen de studenten niet voldoende begeleiden bij psychosociale problemen. “Een schoolmaatschappelijk werker zou een uitlaatklep kunnen zijn voor de studenten, de studenten kunnen behandeld worden.” Op grote scholen zou het goed zijn als er een schoolmaatschappelijk werker zou zijn. Het hangt wel af van de problematiek die de studenten ondervinden.

Problemen moeten meteen aangepakt worden volgens de heer Manning. De overheid moet meer geld aan scholen geven om studenten met psychosociale problemen goed te kunnen begeleiden. De ernst wordt door de overheid nu nog niet gezien.

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de conclusie en discussie beschreven. Hieronder valt de beantwoording van de onderzoeksvraag met daaropvolgend een aantal aanbevelingen.

De voortijdige schoolverlaters, docenten/mentoren, tweedelijs begeleider en politicus die we geïnterviewd hebben, hebben hun mening gegeven over de redenen van voortijdige schooluitval en wat er eventueel gedaan moet worden om het probleem te verminderen of aan te pakken. Er worden suggesties gedaan door de geïnterviewden hoe de praktijk te verbeteren. De aanbevelingen zullen meegenomen worden in dit slothoofdstuk.

5.2 Conclusie

In deze paragraaf wordt allereerst antwoord gegeven op de deelvragen. Daarna wordt er antwoord gegeven op de hoofdvraagstelling.

1. Wat zijn de beweegredenen van studenten om de school te verlaten zonder diploma?

De beweegredenen van studenten verschillen per geval. Volgens Winsemius (2008) zijn er drie groepen studenten die de opleiding voortijdig verlaten. De eerste groep zijn de opstappers. Dit is een groep die in plaats van een opleiding, voor betaald werk kiest. De tweede groep worden de 'niet-kunners' genoemd. Deze groep heeft voornamelijk leerproblemen. De laatste en tevens ook de grootste groep zijn de overbelasten. Deze groep heeft voornamelijk last van psychosociale problemen.

Ook zijn de docenten/mentoren, de tweedelijs begeleider en de politicus van mening dat de grootse groep voortijdige schoolverlaters te kampen heeft met psychosociale problemen. Daarnaast zijn ze ook van mening dat een combinatie van keuze-, leer-, en psychosociale problemen de voortijdige uitstroom kunnen bepalen.

Uit de interviews met de studenten blijkt dat maar één van de tien studenten de opleiding heeft verlaten vanwege keuzeproblemen. Er was één student die de opleiding verliet omdat de student geen betaald werk kon vinden.

Ook is uit ons onderzoek gebleken dat drie van de tien studenten de opleiding gewoonweg niet aankunnen vanwege leerproblemen. Ze waren gedwongen om de opleiding voortijdig te verlaten omdat het niveau voor deze studenten niet haalbaar was. Ook hadden deze studenten te kampen met psychosociale problemen.

De grootste groep studenten (acht van de tien personen) die de opleiding voortijdig heeft verlaten, heeft te kampen met psychosociale problemen zoals depressiviteit, onrustig gedrag, teruggetrokkenheid, angst en problemen in het maken en onderhouden van sociale contacten. Deze problemen maakt het moeilijk voor studenten om volledige aandacht te hebben voor hun opleiding.

2. Wat kunnen de gevolgen zijn van voortijdige schooluitval?

Volgens van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius (2009) zijn de gevolgen van voortijdige schooluitval dat voortijdige schoolverlaters in de jeugdwerkloosheid terecht kunnen komen en kan er verslechtering van de sociale orde optreden.

Volgens de geïnterviewde docenten/mentoren, de tweedelijs begeleider en de politicus kunnen de gevolgen van voortijdige schooluitval zijn dat studenten geen werk krijgen in de toekomst. Deze studenten gaan rondhangen en kunnen eventueel in de criminaliteit belanden. Studenten kunnen door werkloosheid in financiële

problemen komen en aan de onderkant van de sociale ladder belanden. Wanneer studenten voortijdig de school hebben verlaten en vervolgens geen betaald werk hebben, kunnen ze een negatief toekomstperspectief ontwikkelen.

Deze vraag is niet aan de studenten gesteld.

Door de bovengenoemde gevolgen van voortijdige schooluitval, kunnen psychosociale problemen als depressiviteit, teruggetrokkenheid en angst (faalangst) zich nog verder ontwikkelen.

Volgens de politicus heeft tot slot zowel de politiek als de maatschappij last van studenten die voortijdig de school verlaten, omdat deze studenten potentieel werkloos zijn en veel geld kosten voor de maatschappij.

3. Hoe staat de politiek tegen over voortijdige schooluitval?

In de laatste jaren staat de uitvalproblematiek hoog op de politieke agenda (van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius, 2009). De politiek is hier actief mee aan de gang omdat er zorgen zijn over jeugdwerkloosheid en ook zorgen over de sociale orde (van de Donk et al., 2009).

Voortijdige schooluitval verdient veel aandacht aangezien er afspraken zijn gemaakt door de Europese regeringsleiders in het jaar 2000 in Lissabon (van de Donk et al., 2009). Het kabinet wil dat het aantal studenten dat de school zonder een startkwalificatie verlaat, in het jaar 2012 is teruggebracht van 53.000 tot 35.000 (van de Donk et al., 2009). Dit valt onder de afspraken welke binnen de Europese Unie gemaakt zijn in Lissabon (van de Donk et al., 2009).

Volgens de geïnterviewde politicus zijn de afspraken die er gemaakt zijn in Lissabon haalbaar, omdat elke student die voortijdig de school verlaat goed in beeld is bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC). Er wordt door het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt een plan gemaakt met de student, met als doel het behalen van een startkwalificatie. Dit betekent dat men elke student goed in de gaten moet houden.

4. Welke instanties zijn betrokken bij het verminderen van voortijdige schooluitval en in welke mate zijn de betrokken instanties toegerust om dit probleem effectief te verhelpen?

De politiek, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (hieronder valt ook de leerplichtambtenaar), en de scholen zelf (de Cursisten dienstverlening) zijn de instanties die betrokken zijn bij het verminderen van voortijdige schooluitval.

De politiek levert 2000 euro's aan scholen voor elke uitval minder (van de Donk et al., 2009). Op deze manier hopen ze de scholen te motiveren om actief aan de gang te gaan bij het verminderen van voortijdige schooluitval. Volgens de geïnterviewde politicus stimuleert de politiek de scholen, door middel van gesprekken, om de voortijdige schooluitval te verminderen.

Er zijn 39 Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)-regio's in Nederland, ze hebben als doel de voortijdige schooluitval te verminderen (van de Donk et al., 2009).

De taken die het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt uitvoert zijn (www.rmccnet.nl):

- Melding, registratie, doorverwijzing en herplaatsing van voortijdige schoolverlaters;
- een goede samenwerking tussen alle partijen in de regio die te maken hebben met jongeren tot 23 jaar en

- het bieden van trajecten op maat voor jongeren die extra zorg nodig hebben.

Elke regio heeft een contactgemeente om deze taken uit te voeren.

Volgens de geïnterviewde docenten en de tweedelijs begeleider heeft de school als taak studenten te begeleiden in hun leerproces. Het bieden van structuur en de betrokkenheid van de school is hierin erg belangrijk. Wanneer studenten problemen ondervinden (zoals keuze problemen, leerproblemen en psychosociale problemen) wordt de tweedelijs begeleider ingeschakeld om studenten effectief te helpen met hun problemen. De Cursisten dienstverlening wordt ingeschakeld wanneer de problemen van studenten meer aandacht vragen dan de tweedelijs begeleider kan bieden. De Cursisten dienstverlening doet onder andere beroepstesten en capaciteitstesten. Er wordt veel informatie uitgewisseld over studenten tussen de Cursisten dienstverlening en de tweedelijs begeleiding.

De centrale vraagstelling luidt als volgt:

In hoeverre bepaalt de psychosociale problematiek de uitstroomreden van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen?

Er zijn zorgen betreffende psychosociale problemen bij jongeren. Zowel de jongeren zelf als hun sociale omgeving hebben last van deze problemen. Hierbij valt te denken aan het gezin, de school of de wijk (Blokland, Prinsen, Kok en van Wijngaarden, 2003).

Uit de interviews blijkt dat acht van de tien geïnterviewde studenten last hadden van psychosociale problemen en zij zijn daardoor uitgestroomd.

Volgens Winsemius (2008) heeft naar schatting 50 tot 70 procent van de studenten die voortijdig de school verlaten, te kampen met psychosociale problemen. Deze groep wordt de overbelasten genoemd (Winsemius, 2008). De geïnterviewde docenten, tweedelijs begeleider en politicus zijn ook van mening dat 50 tot 70 procent van de voortijdige schoolverlaters last hebben van psychosociale problemen.

De meest voorkomende problemen bij de geïnterviewde studenten zijn teruggetrokkenheid, depressiviteit, psychosomatische klachten, onrustige gedrag en problemen in het maken en onderhouden van sociale contacten. Ook de docenten en de tweedelijs begeleider zijn van mening dat deze klachten het meest voor komen bij studenten die uitstromen. Drie van de tien geïnterviewde studenten zijn in het verleden psychisch of lichamelijk mishandeld. Één student heeft incest meegemaakt en twee studenten zijn slachtoffer geweest van huiselijk geweld. Psychosociale problemen kunnen ook voortvloeien uit mishandeling.

De helft van de geïnterviewde studenten zijn in het verleden (op de basisschool) gepest. Volgens deze studenten heeft dit grote invloed op hun leven gehad, ook in het maken van keuzes. Psychosociale klachten zoals depressiviteit en angst kunnen het gevolg zijn van pesten. Dit is ook tijdens de interviews naar voren gekomen. Door veelvuldig pesten kunnen jongeren op school psychische schade oplopen (Blokland et al., 2003).

Volgens de geïnterviewde docenten/ mentoren en de tweedelijs begeleider wordt het pesten op school erg serieus genomen. Wanneer pesten gesignaleerd wordt, vinden er meteen gesprekken plaats met de betrokkenen. Hieruit blijkt dat men van mening is dat pesten niet getolereerd moet worden vanwege de gevolgen welke pesten met zich mee kan brengen. Uit de interviews met de studenten blijkt dat niemand op de Noorderpoort, locatie van Schendelstraat te Groningen, is gepest.

Zeven van de tien geïnterviewde studenten hebben, volgens hen, geen begeleiding gehad bij de problemen die zij ondervonden op school. Deze studenten hadden niet het gevoel dat ze bij iemand terecht konden op school. Drie van de tien studenten hadden geen behoefte aan begeleiding. Volgens de studenten was er weinig betrokkenheid en structuur. Dit hebben ze als een gemis ervaren.

Alle geïnterviewde docenten/mentoren en de tweedelijs begeleider zijn van mening dat de school de studenten voldoende begeleiding biedt bij hun psychosociale problematiek. Daarnaast vinden ze ook dat ze betrokkenheid en structuur bieden aan de studenten.

Hierin verschillen de geïnterviewde studenten van de geïnterviewde docenten/mentoren duidelijk van mening.

Ook is de politicus van mening dat sommige scholen de studenten niet voldoende begeleiden bij psychosociale problemen. Problemen moeten volgens de politicus meteen aangepakt worden. De politicus geeft aan dat de overheid meer geld aan scholen moet geven om studenten met psychosociale problemen goed te kunnen begeleiden. Volgens de politicus wordt de ernst door de overheid nu nog niet gezien.

Acht van de tien geïnterviewde studenten geven aan dat ze naar een schoolmaatschappelijk werker zouden gaan als die mogelijkheid op school bestond. Ze benoemen dat vertrouwen in die persoon hierin erg van belang is. De schoolmaatschappelijke werker moet er vooral voor hen zijn.

Alle geïnterviewde docenten/mentoren zijn van mening dat een schoolmaatschappelijke werker goed zou zijn op de locatie. Je hebt dan korte lijnen, wat heel effectief werkt. De tweedelijs begeleider geeft aan dat een schoolmaatschappelijke werker op de locatie nu onnodig is, omdat de locatie te klein is. Een tweedelijs begeleider is op deze locatie voldoende. De politicus vindt dat er op grote scholen een schoolmaatschappelijke werker werkzaam moet zijn.

Volgens Glas, Veenbaas en Noorda (1998) is het van belang dat jongeren sociale steun hebben. Glas et al. (1998) beweert dat het verkleinen van draaglast en het vergroten van draagkracht de voortijdige schooluitval kan verminderen.

Psychosociale problemen kunnen bij jongeren leiden tot beperkingen zoals verhoogd risico op schooluitval, werkeloosheid, slechte fysieke en geestelijke gezondheid, verslaving en criminaliteit (Hermanns, Ory en Schrijvers, 2005).

Tot slot blijkt dat voortijdige schooluitval grotendeels wordt bepaald door psychosociale problemen. Zo blijkt uit de interviews met de studenten dat acht van de tien studenten door psychosociale problemen de opleiding voortijdig hebben verlaten. Volgens de literatuur bepaalt psychosociale problemen 50 tot 70 procent de uitstroom. Docenten/mentoren, de tweedelijs begeleider en de politicus zijn ook allemaal van mening dat psychosociale problemen voornamelijk de uitstroom bepaalt.

5.3 Discussie

In deze paragraaf gaan we in op de betekenis van de conclusie voor de doelstelling van het onderzoek.

De doelstelling van het onderzoek is om een duidelijk beeld te krijgen in hoeverre de psychosociale problematiek de uitstroomreden bepaalt van de studenten binnen de Noorderpoort aan de opleiding Helpende Zorg en Welzijn te Groningen.

Zowel de geïnterviewde studenten als de docenten/mentoren, tweedelijs begeleider, politicus en de literatuur geven aan dat psychosociale problemen grotendeels de voortijdige uitstroom bepaalt bij de studenten. De meeste studenten zijn van mening dat ze onvoldoende tot geen begeleiding hebben ontvangen bij de psychosociale problemen die zij hebben ondervonden. Docenten/mentoren en de tweedelijs begeleider zijn echter wel van mening dat studenten de begeleiding krijgen die ze nodig hebben.

Volgens van Lieshout (2003) moet de school uitgaan van een bredere kerntaak dan alleen het overdragen van kennis, de school moet zich inzetten voor de zorg van de overbelaste studenten met sociaal-emotionele problemen.

Volgens Oberon (2008) willen studenten dat docenten open voor hen staan en niet alleen bezig zijn met hun methode te verkopen. Studenten vinden het ook belangrijk om mensen op school te hebben die om hen geven en begeleiden bij het volgen van regels en het voldoen aan eisen (Oberon, 2008).

Alle geïnterviewden vinden structuur en betrokkenheid binnen de school heel belangrijk. De geïnterviewde studenten hebben aangegeven, dat ze structuur en betrokkenheid binnen de school hebben gemist. De meeste geïnterviewde studenten hebben het gevoel gehad dat ze bij niemand terecht konden op school. Dit hebben de studenten als onprettig ervaren.

De meeste docenten/mentoren en de tweedelijns begeleider vinden dat er voldoende structuur en betrokkenheid binnen de school geboden wordt.

Volgens van de Donk, van Asselt, Knapen, van Lieshout, Prast, Prins, de Vries en Winsemius (2009) is het bieden van structuur (zoals duidelijke regels, strakke handhaving, heldere leerdoelen, hard werken en geen flauwe smoezen) erg van belang bij het verminderen van schooluitval.

Consequent zijn valt ook onder het bieden van structuur. De geïnterviewde studenten geven aan dat docenten niet altijd consequent zijn wanneer het gaat om spijbelen. De studenten wensten op dit gebied meer duidelijkheid en strakke regels (ze wilden meteen gebeld worden wanneer ze ongeoorloofd afwezig waren). Ondanks dat alle docenten/mentoren aangeven dat het belangrijk is dat iedereen consequent omgaat met spijbelen, wordt het in de praktijk niet altijd gedaan. De geïnterviewde politicus vindt dat scholen in het algemeen veel te gemakkelijk omgaan met spijbelen. De politicus geeft aan dat de scholen veel consequenter de spijbelaars moeten aanpakken. Dit is volgens de politicus belangrijk om schooluitval te verminderen.

Tot slot blijkt uit de afgenomen interviews dat psychosociale problematiek grotendeels de uitstroomreden is van studenten welke voortijdig de opleiding Helpende Zorg en Welzijn bij de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen verlaten.

Bruikbaarheid, betrouwbaarheid en validiteit

Dit onderzoek is naar ons idee bruikbaar. De reden waarom er voor dit onderwerp is gekozen, is omdat de problemen betreffende schooluitval een groot probleem vormt, zowel op de locatie waar wij ons onderzoek hebben uitgevoerd, als in Nederland. Wij denken dat de school de informatie die dit onderzoeksrapport bevat effectief zou kunnen gebruiken. Reden hiervoor is omdat de wensen van de studenten, betreffende de begeleiding bij psychosociale problemen, duidelijk naar voren komen in dit onderzoeksrapport.

Er is gesproken met verschillende personen om informatie te verzamelen betreffende voortijdige schooluitval. Door middel van dit onderzoeksrapport kan men een beeld krijgen van hoe de verschillende personen tegen dit probleem aankijkt en hoe ze wensen het probleem aan te pakken. Voor dit onderzoek is er ook een literatuurstudie gedaan. Daarin zijn verschillende theorieën beschreven over hoe men studenten met psychosociale problemen moet begeleiden en daarmee voortijdige schooluitval te verminderen.

Wij zijn van mening dat dit onderzoeksrapport nu betrouwbaar is. Wanneer we dezelfde groep studenten over een half jaar weer zouden interviewen, dan zijn we van mening dat we tot dezelfde resultaten zouden komen. Als we deze studenten na een langer tijdstip (na een jaar) weer zouden interviewen, zou het mogelijk zijn dat de studenten andere informatie geven. Na een jaar kan de belevenis van de studenten anders zijn waardoor men tot andere resultaten kan komen. Het tijdstip is hierin erg van belang.

De informatie van de geïnterviewde docenten/mentoren, de tweedelijns begeleider en de politicus is naar ons mening betrouwbaar. Als we deze personen over een jaar weer zouden interviewen, komen we hoogstwaarschijnlijk tot dezelfde resultaten. Deze personen staan

verder van de situatie af dan de studenten zelf. Omdat deze geïnterviewde personen jaren ervaring hebben met voortijdige schooluitval, is hun informatie gebaseerd op de ervaring die zij in die jaren hebben opgedaan.

Doordat wij de operationalisaties van de vraagstelling duidelijk in kaart hadden (zie bladzijde acht kopje 1.5 ‘operationalisaties’), hebben we dit uitgewerkt in de verschillende vragenlijsten voor de geïnterviewde personen. De uitstroomredenen en de psychosociale problematiek hebben we goed kunnen meten, omdat de vragenlijsten voornamelijk daarop gebaseerd waren. Wij gaan ervan uit dat alle geïnterviewde personen de waarheid hebben gesproken tijdens de interviews. Echter we kunnen dit niet met 100 procent zekerheid zeggen.

De studenten hebben we bezocht in hun eigen vertrouwde omgeving (om hen te interviewen), zodat zij zich op hun gemak zouden voelen. Voor alle geïnterviewde personen hebben we ruim de tijd genomen zodat zij hun verhaal konden doen. Wij zijn daarom van mening dat de resultaten (uit de interviews) die in dit onderzoeksrapport naar voren zijn gekomen valide zijn.

5.4 Suggestie en aanbevelingen

Deze paragraaf bestaat uit een suggestie en een aantal aanbevelingen die naar voren zijn gekomen uit de resultaten van het onderzoek. De suggesties en aanbevelingen zijn bedoeld tot vermindering van voortijdige schooluitval.

- In totaal hebben we tien studenten geïnterviewd die de opleiding Helpende Zorg en Welzijn voortijdig hebben verlaten. Acht van de tien studenten hebben vanwege psychosociale problemen de school voortijdig verlaten. Wij zijn van mening dat we meer studenten hadden moeten interviewen om een concreter beeld te krijgen van de uitstroomredenen van studenten. Het is ons niet gelukt om meer studenten die de opleiding voortijdig hebben verlaten te interviewen, omdat het moeilijk was om meer studenten te vinden die bereid waren om geïnterviewd te worden. Om tot concreter resultaten te komen, moeten andere onderzoekers meer voortijdige schoolverlaters, docenten en of andere personen die betrokken zijn bij dit onderwerp, interviewen.
- Het verkleinen van draaglast en vergroten van draagkracht van studenten kan een manier zijn om voortijdige schooluitval te verminderen. Het is belangrijk dat jongeren sociale steun hebben. Voldoende toegankelijke voorzieningen, persoonlijke stress op problemen verminderen en trajecten op het gebied van gezin en school verlichten, zijn factoren die draaglast verkleinen. Het vergroten van draagkracht kan worden gedaan door de competentie tot zelfstandig handelen van de studenten te versterken en positieve trajecten te ontwikkelen op het gebied van school, gezin en vrije tijd.
- Het bieden van structuur kan de uitstroom van studenten verminderen. Dat betekent dat er duidelijke regels moeten zijn en een strakke handhaving waar de student zich aan moet houden.
- Er moet betrokkenheid en verbondenheid zijn, omdat de studenten het gevoel moeten hebben dat mensen om hen geven op school (zoals een mentor, docent of tweedelijs begeleider). De studenten moeten het gevoel hebben dat ze bij iemand op school terecht kunnen met hun problemen. Een vast aanspreekpunt op school is voor studenten erg van belang. Hierbij valt te denken aan een mentor of een tweedelijs begeleider.
- Meer werkuren voor de tweedelijs begeleider voor het begeleiden van studenten.
- Een schoolmaatschappelijk werker gevestigd op de school die studenten kan begeleiden bij problemen welke studenten ondervinden. Deze moet losstaan van de school zelf.

- Het terugbrengen van project 'Boeien'. Dit project stond vooral in het teken van het voorkomen van voortijdige schooluitval.
- Spijbelers moeten veel consequenter aangepakt worden. De registratie en melding van ongeoorloofde afwezigheid moet structureel gedaan worden. Er moet een duidelijk beleid op scholen komen over hoe om te gaan met spijbelen, zodat zowel docenten/mentoren als studenten weten waar ze aan toe zijn. Er moet niet alleen een beleid komen, maar men moet zich daar ook aan houden.

Literatuurlijst

- Blokland, R. Prinsen, B. Kok, C. & Wijngaarden, J. van. (2003). *Preventie van psychosociale problematiek bij jeugdigen, maatwerk van de GGD*. Utrecht: NIZW.
- Blokland, R. Prinsen, B. & Riet, K. ter. (2004). *Goed in je vel zitten. Een overzicht van interventies vanuit de GGD voor de preventie van psychosociale problematiek bij jeugdigen*. Utrecht: NIZW.
- Bogt, T. ter. Dorsselaer, S. van & Vollebergh, W. (2003). *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Bool, M. Blekman, J. Jong, S. de . Ruiter, M. & Voordouw, I. (2007). *Verminderen van suïcidaliteit. Beleidsadvies Actualisering van het Advies inzake Suïcide, Gezondheidsraad 1986*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Burger, H. (2001). *Epidemiologie van psychische problemen en gedragsproblemen in Nederland. Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen, jrg. 79, nr. 8, p. 513-519*.
- Buunk, A.P. & Vugt M. van. (2008) *Applying Social Psychology. From Problems to Solutions*. London: SAGE Publications.
- Donk, W.B.H.J. van de. Asselt, M.B.A. van. Knapen, H.P.M. Lieshout, P.A.H. van. Prast, H.M. Prins, J.E.J. Vries, G.H. de & Winsemius, P. (2009). *Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid. Vertrouwen in de school. Over de uitval van overbelaste jongeren*. Amsterdam: WRR.
- Durrant, M. (2002). *Creative strategies for school problems*. New York: Norton.
- Glas, M. Veenbaas, R. & Noorda, J. (1998). *Laat niet los. Activiteiten om schooluitval van allochtone jongeren te voorkomen*. Utrecht: NIZW.
- Hermanns, J. Ory, F. & Schrijvers, G. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden: eerder, sneller en beter. Een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei problemen*. Utrecht: Inventgroep.
- Lieshout, M. van. (2003). *Jongeren over de oorzaken een aanpak van voortijdig schoolverlaten*. Antwerpen- Apeldoorn: Garant.
- Migchelbrink, F. (2006). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: SWP.
- Noorderpoort Groningen (2009). *Ongekend*. Groningen: Noorderpoort.
- Oberon, E. (2008). *De belevingswereld van voortijdig schoolverlaters*. Utrecht: NIZW.
- Winsemius, P. (2008, 29 maart). Tussen de kieren heeft jongere geen kans. *De Volkskrant*, 5.

Internetpagina's

Aladin Bibliotheek (2009). *Wat is een omschrijving van draagkracht en draaglast*. Opgevraagd op 25 maart 2009 van http://aladin.bibliotheek.nl/aladin_detail.asp?qpid=143116

EVC Centrum Nederland (2008). *Uw ervaring erkend*. Opgevraagd op 09 maart 2009 van <http://evc-centrum-nederland.nl/?gclid=CIa694HDp5oCFU0B4wodBFCS0g>

NOS Nieuws (2008). *Verlengd vmbo verhoogt kans diploma*. Opgevraagd op 23 februari 2009 van [www.nos.nl/nosjournaal/artikelen/2008/7/31/310708 verlengd vmbo.html](http://www.nos.nl/nosjournaal/artikelen/2008/7/31/310708_verlengd_vmbo.html)

RMC Net (2008). *Regionaal Meld- en Coördinatiepunt*. Opgevraagd op 24 maart 2009 van <http://www.rmynet.nl/?pag=52>

Bijlagen

Bijlage 1

Percentage schooluitval van de Noorderpoort locatie van Schendelstraat te Groningen.

Tabblad: "Verantwoording"

Deze gegevens over teljaar 01-10-2007 tot 01-10-2008 zijn op 14 januari 2009 geleverd aan de Inspectie Onderwijs.

Rundate uit PeopleSoft: 12 december 2008

De Inspectie hanteert voor het berekenen van het rendement de **indicatoren Jaarresultaat en Diplomaresultaat**. (identiek aan die van de BVE-Benchmark)

Indicator Jaarresultaat:

Het aantal gediplomeerden binnen een team in teljaar

Diploma is binnen het team behaald tussen 01-10-2007 – 01-10-2008. Niet van belang of de gediplomeerde deelnemer al dan niet de Noorderpoort verlaat. Indien een deelnemer in het teljaar meerdere diploma's heeft behaald in het team dan telt het hoogste.

Ongediplomeerden zijn degenen die in het betreffende teljaar binnen het team geen diploma hebben behaald en zijn uitgestroomd uit het team en de Noorderpoort.

Ongediplomeerden die doorstromen naar een andere crebo binnen de Noorderpoort worden niet meegeteld in het Jaarresultaat. Ook wordt instroom in het team na 01-10-2007 die vervolgens voor 01-10-2008 ongediplomeerd uitstroomt uit het team en de Noorderpoort niet meegeteld.

Els Kooij
Loket Bedrijfsinformatie
4 maart 2009

Jaarrendement per crebo 2007-2008

Aantal deelnemers			Dipl J/N			Jaarres. (%)
niv. crebo	CREBO	Omschr.	J	N	Eindtotaal	
niveau 1	10795	Zorghulp BOL	3		3	100%
Totaal niveau 1			3		3	100%
niveau 2	10428	Helpende BBL	10	6	16	63%
		Helpende BOL	26	13	39	67%
	10745	Helpende Welzijn BBL	2	3	5	40%
		Helpende Welzijn BOL	55	27	82	67%
	92640	Helpende Zorg & Welzijn BBL	12	3	15	80%
Totaal niveau 2			105	52	157	67%
Eindtotaal	T_GZW01		108	52	160	68%

Bijlage 2

Intake en werkprocedure (deze informatie is verkregen uit een interview met de tweedelijs begeleider W. Baron, 2008).

Intake

Wanneer studenten zich aanmelden voor een opleiding binnen de sector Gezondheidszorg en Welzijn, vindt er voorafgaande aan de toelating een intake plaats. Dit gebeurt of in groepsverband of individueel. Dit is afhankelijk van de situatie van de aanmeldende student. Bij deze intake heeft de tweedelijs begeleider invloed in de vorm van advies, aanvraag of een verlengde intake.

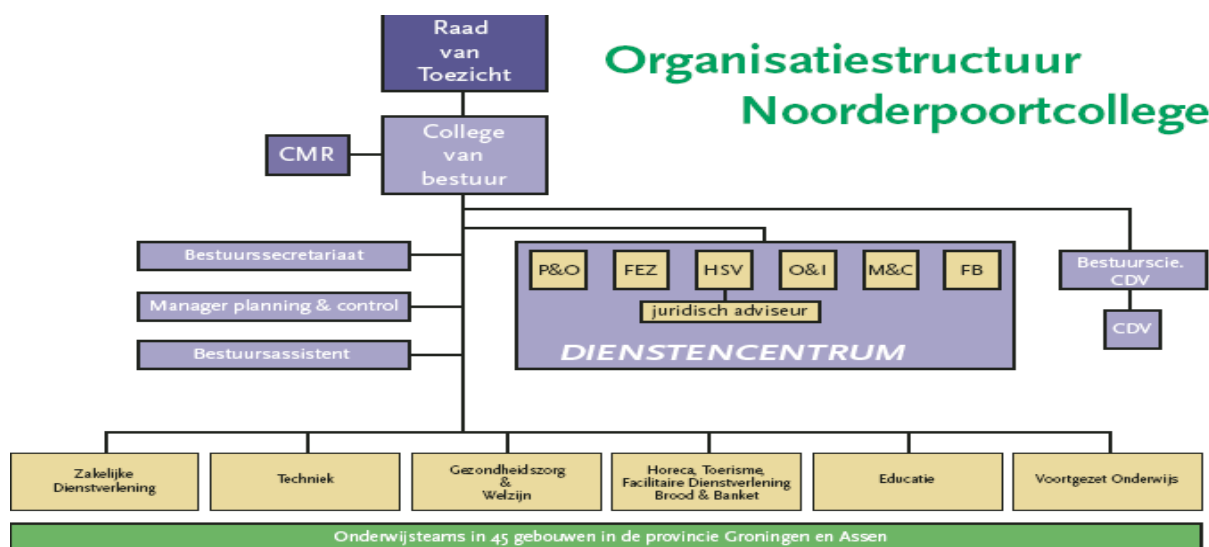
Werkprocedure

Er wordt een aantal lijnen onderscheiden bij de Noorderpoort. De eerste lijn is de mentor, de tweede lijn is de tweedelijs begeleider en het derde lijn is het Cursistendienstverlening (CDV). Het CDV is in de hulpverlening een belangrijke schakel voor de tweedelijs begeleiding. Er wordt veel informatie uitgewisseld over cliënten tussen het CDV en de tweedelijs begeleiding. Binnen de Noorderpoort sector Gezondheidszorg en Welzijn is er een preventieteam dat bestaat uit Jeugdzorg, Lentis, Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD), Maatschappelijk Juridisch Dienstverlening (MJD), Regionaal Meld-en Coördinatiepunt voor voortijdige schoolverlaters (RMC), Bureau Jeugdzorg, CDV en decanen van de sector Gezondheidszorg en Welzijn. In dit preventieteam worden situaties en problemen besproken waar tweedelijs begeleiders tegenaan lopen. Hier kan men een casus inbrengen.

Contacten met maatschappij en andere instellingen

De Noorderpoort heeft contact met verschillende instellingen en de gemeente. Zo heeft zij contact met de gemeente en met onderwijs- of sociaal maatschappelijke instellingen. Ook heeft de Noorderpoort contact met de jeugd inrichting Het Poortje. Door dit contact krijgen gedetineerde jongeren de mogelijkheid om regulier onderwijs te volgen. Daarnaast hebben de tweedelijs begeleiders communicatiesystemen met het Cursisten Dienst Verlening, Jeugdzorg, Lentis, GGD, RMC en de leerplichtambtenaar. Deze contacten vinden voornamelijk plaats binnen het reeds genoemde preventieteam.

Organogram



Bijlage 3

Een gedetailleerd beeld van de uitval in Nederland.

Nieuwe voortijdige schoolverlaters (vsv) vanuit het Middelbaar Beroeps Onderwijs (van Donk, van Asselt, van Lieshout, Prins, de Vries, Winsemius, 2009).

	vsv totaal	vsv totaal	vsv als % van de leerlingen/ deelnemers 2005/2006	vsv als % van de leerlingen/ deelnemers 2006/2007
Totaal aantallen en percentages				
Totaal	36274	35913	9,3	9,0
Aantallen en percentages naar geslacht				
man	22084	21591	10,7	10,3
vrouw	14190	14322	7,7	7,6
Aantallen en percentages naar leeftijd				
13 of lager	1	0	50,0	0,0
14	0	2	0,0	40,0
15	10	1	29,4	5,3
16	232	191	13,1	11,0
17	5051	4637	8,5	7,5
18	9164	10078	10,0	10,9
19	8024	7928	8,9	8,9
20	5978	5781	8,2	7,8
21	4453	4196	9,7	8,6
22	3361	3099	12,4	10,7
Aantallen en percentages naar generatie herkomst				
autochtoon	23445	23368	7,9	7,8
1e generatie allochtoon	4043	3963	14,0	13,8
2e generatie allochtoon	7636	7918	12,5	12,3
herkomst onbekend	1150	664	25,8	21,2
Aantallen en percentages naar etniciteit				
autochtoon	23445	23368	7,9	7,8
Suriname	2035	1962	14,1	13,4
Aruba/Ned. Antillen	882	970	14,4	15,5
Turkije	2031	2128	13,1	12,7
Marokko	2168	2358	13,6	14,1
overig niet westerse allochtonen	2829	2520	14,5	13,1
westerse allochtonen	2679	2500	12,0	11,1

onbekend	205	107	56,0	50,0
----------	-----	-----	------	------

Aantallen en percentages naar armoedecumulatiegebied

geen armoedecumulatiegebied	27406	25935	8,4	8,0
armoedecumulatiegebied	8868	9978	13,8	13,5

Aantallen en percentages naar gemeentegrootteklasse

Minder dan 20000 inwoners	5534	5312	7,8	7,4
20000-<50000 inwoners	11522	11395	8,5	8,3
50000-<100000 inwoners	7451	7434	11,2	11,0
100000-250000 inwoners	7913	7999	11,8	11,7
250000 inwoners of meer	6673	6654	15,6	15,3

Aantallen en percentages naar onderwijssector

mbo	36274	35913	9,3	9,0
-----	-------	-------	-----	-----

Aantallen en percentages naar schoolsoort en niveau

bbl 1	1306	1297	42,2	41,0
bbl 2	5810	5868	15,6	15,5
bbl 3	1559	1219	6,3	4,8
bbl 4	452	347	6,4	4,9
bol 1	4577	4152	36,3	36,5
bol 2	9382	9447	14,9	14,9
bol 3	4586	4539	6,8	6,5
bol 4	7762	8275	4,6	4,7
examendeelnemer	840	769	20,0	15,8

Aantallen en percentages naar sector

economie	15474	14750	10,8	10,5
techniek	11001	11154	10,1	10,0
zorg en welzijn	8337	8315	7,1	6,8
landbouw	1462	1537	7,4	7,5
combinatie	0	157	0,0	7,2

Nieuwe voortijdige schoolverlaters (vsv) vanuit het middelbaar beroepsonderwijs
Regio Centraal en westelijk Groningen (van Donk et al., 2009)

Jaar	leerlingen/ deelnemers 1 oktober	vsv met vmbo diploma	vsv met mbo1 diploma	vsv zonder diploma	vsv als % van de leerlingen/ vsv deelnemers totaal regio
Totaal aantallen en percentages					
2005/2006 Totaal	6696	314	51	228	593
2006/2007 Totaal	6797	316	56	241	613

Bijlage 4

Vragenlijst voor de voortijdige schoolverlaters.

Vragenlijst van interview

Onderstaande vragen worden gesteld aan de studenten die voortijdig school hebben verlaten bij de opleiding Helpende Zorg en Welzijn van niveau één en twee van de Noorderpoort te Groningen.

Alles wat de student vertelt, wordt vertrouwelijk en anoniem verwerkt

Persoonlijke vragen

Leeftijd:

Geslacht:

Wat voor afkomst heb jij?

Datum:

Wat doe jij nu?

School informatie

1. Welke opleiding heb jij gevolgd aan de Noorderpoort?
2. Hoe heb jij de onderwijsvorm (praktijk en theorie) ervaren bij de Noorderpoort?
3. Wat heb jij voor het MBO gedaan?
 - VMBO
 - Praktijkonderwijs
 - Geen opleiding
 - Anders nl.....
 - Wel diploma behaald
 - Geen diploma behaald
4.
 - a. Wanneer heb jij de school verlaten?
 - b. In welk jaar zat jij toen je de school verliet?
 - c. Hoe oud was je toen je de school verliet?
5. Wat was je reden om school te verlaten? Licht je antwoord toe.
 - Keuze problemen.
 - Leerproblemen
 - Combinatie
 - Anders nl.....
6.
 - a. Was de school bekend met je reden om school te verlaten?
 - b. Zo nee, waarom niet?

- c. Zo ja, hoe is de school hiermee omgegaan?
7. Hoe belangrijk vindt jij het om een startkwalificatie (niveau 2) te hebben? Licht je antwoord toe.
- Heel belangrijk
 - Belangrijk
 - Niet zo belangrijk
 - Helemaal niet belangrijk

Thuisituatie

8. Hoe tevreden was je over je thuisituatie toen je besloot om de school te verlaten?
- Heel tevreden
 - Tevreden
 - Redelijk tevreden
 - Matig tevreden
 - Ontevreden
9. a. Hoe was je woonsituatie toen je de school verliet (gezinsamenstelling)?
b. Zijn je ouders gescheiden? Zo ja, wanneer?
10. a. Hoe was je financiële situatie (privé en of algemeen thuis) toen je besloot om de school te verlaten?
b. Waar leefde je gezin van?
- Vader werkte.
 - Moeder werkte
 - Vader en moeder werkten
 - Ouders kregen uitkering
 - Jij werkte
 - Anders nl.....
11. a. Waren je ouders of andere naasten betrokken met je school?
b. Wat was de mening/reactie van je ouders toen je besloot om de school te verlaten?

Psychosociale problematiek

12. a. Geef aan welke onderstaande redenen van toepassing waren bij je om school te verlaten (meerdere antwoordmogelijkheden):
- Angst
 - Teruggetrokkenheid
 - Depressiviteit
 - Lichamelijke klachten door spanning
 - Agressief gedrag
 - Onrustig gedrag
 - Delinquent gedrag

- Problemen in het maken van sociale contacten
- Problemen in het onderhouden van sociale contacten
- Anders nl.....
- N.V.T.

Als je een van de bovengenoemde redenen hebt gekozen:

b. Was school hiermee bekend?

c. Hoe heeft school je hierin begeleid?

d. Heb je daarvoor ook hulpverlening gekregen?

13. Zou je naar een school maatschappelijk werker gaan, om over je problemen te praten als die mogelijkheid op de school bestond?

14. Hoe waren je sociale contacten op school en in je privé leven? Kun je daar wat over vertellen?

15. Ben je gepest op school? Zo ja, wat voor invloed heeft het gehad in je leven en keuzes maken betreffende de school?

16. Ben je mishandeld? Zo ja, wilt je daar iets over vertellen?

- Psychisch en lichamelijk
- Lichamelijk
- Psychisch
- Niet mishandeld

17. a. Gebruikte je tijdens de school medicatie?

b. Gebruikte je tijdens de school genotmiddelen (blowen, drugs en of alcohol)?

Schoolklimaat

18. Hoe tevreden was je over de begeleiding van school?

- Heel tevreden
- Tevreden
- Redelijk tevreden
- Matig tevreden
- Ontevreden

19. Hoe heb jij je schooltijd ervaren?

- Heel leuk
- Leuk
- Redelijk leuk
- Niet leuk

20. a. Wat heb jij gemist op school waardoor je op school zou blijven?
b. Wat had jij zelf kunnen doen om op school te blijven?
21. Heeft school je ouders(of voogden) voldoende betrokken bij je onderwijs?
22. a. Hoe was je relatie met de docenten?
b. Hoe was je relatie met het decanaat?
c. Heb jij het gevoel gehad dat je bij iemand terecht kon op school?
23. a. Heb je gespijbeld tijdens je onderwijs?
b. Hoe werd omgegaan met spijbelen op de school?
c. Hoe zou je willen dat de school omgaat met spijbelen?
24. Welke cijfer geef je aan de opleiding (cijfers van één tot en met tien)?

Afsluiting

25. Als je nu terug kijkt, hoe tevreden ben je met je besluit om voortijdig school te verlaten?
- Heel tevreden
 - Tevreden
 - Redelijk tevreden
 - Matig tevreden
 - Ontevreden
26. a. Wat heb je gedaan nadat je school verliet?
b. Als je momenteel geen opleiding volgt? Ben je van plan om in de toekomst een opleiding te volgen? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?
27. Als je nu terugkijkt naar het verlaten van de school, in hoeverre heeft psychosociale problematiek een rol gespeeld?
28. Heb je nog iets toe te voegen?

Bedankt voor je medewerking

Bijlage 5

Vragenlijst voor de docenten/mentoren en de tweedelijs begeleider.

Vragenlijst van interview

Onderstaande vragen worden gesteld aan docenten/ mentoren, de tweedelijs begeleider bij de opleiding Helpende Zorg en Welzijn van niveau één en twee van de Noorderpoort te Groningen.

Persoonlijke vragen

Leeftijd:

Geslacht:

Wat is uw functie binnen de Noorderpoort:

Aantal jaren werkervaring binnen de Noorderpoort te Groningen:

Datum:

Algemene vragen

1. Hoe is de onderwijsvorm bij uw locatie? Wat vindt u daarvan?
2. Wat hebben voortijdige schoolverlaters (meestal) voor het MBO gedaan?
 - VMBO
 - Praktijkonderwijs
 - Geen opleiding
 - Anders nl.....

 - Wel diploma behaald
 - Geen diploma behaald
3. a. In welke schooljaar verlaten de studenten (meestal) de opleiding?

b. Hoe oud zijn de studenten (meestal) als ze de opleiding verlaten?
4. Wat kunnen volgens u de redenen zijn van studenten om voortijdig school te verlaten? Meerdere antwoordmogelijkheden.
 - Keuze problemen
 - Leerproblemen
 - Combinatie
 - Anders nl.....

Voortijdig schooluitval

5. a. Wat is volgens u het percentage van schooluitval op uw locatie?
 - 5%
 - 15%
 - 30%

- 40%
 - Anders nl.....
- b. Wat vindt u van het percentage van schooluitval op uw locatie?
6. a. Wat is uw mening over voortijdig schooluitval?
- b. Wat wordt er op dit moment gedaan om voortijdig schooluitval te verminderen?
Hoe denkt u hierover?
- c. Wat heeft men in het verleden gedaan om het probleem te verhelpen/op te lossen en in hoeverre heeft dit geholpen? Waarom wel/ waarom niet?
- d. Wat zou er volgens u nodig zijn (binnen de school zelf) om voortijdige schooluitval te verminderen op uw locatie?
7. Wat kunnen volgens u de gevolgen zijn van voortijdig schooluitval?

Psychosociale problematiek

8. Geef aan welke onderstaande redenen vaak van toepassing zijn van studenten om school te verlaten (meerdere antwoordmogelijkheden)
- Angst
 - Teruggetrokkenheid
 - Depressiviteit
 - Lichamelijke klachten door spanning
 - Agressief gedrag
 - Onrustig gedrag
 - Delinquent gedrag
 - Problemen in het maken van sociale contacten
 - Problemen in het onderhouden van sociale contacten
 - Anders nl.....
- b. Hoe begeleidt de school de studenten hierin?
9. a. Met wie kunnen deze studenten praten over hun problemen?
- b. Is dat voldoende?
10. In hoeverre bepaalt de psychosociale problematiek de uitstroom van studenten volgens u?
- 10%
 - 30%
 - 50%
 - 70%
- b. Kunt u uw antwoord toelichten?

11. a. Is er, denkt u, sprake van een hulpverleningsgeschiedenis bij de studenten die voortijdig uitvallen?
b. Zo ja, hoe vaak komt dit voor, aan welke percentage denkt u?
12. a. Is er verschil tussen allochtone leerlingen en autochtone leerlingen bij voortijdige schooluitval?

b. Is er verschil tussen mannelijke en vrouwelijke leerlingen bij voortijdig schooluitval?
13. a. Is de school vaak op de hoogte van de thuissituatie van studenten?

b. Kunt u daar iets over vertellen (voorbeelden)?

c. In hoeverre is de school op de hoogte van de financiële situatie van de studenten die voortijdig zijn uitgevallen?
14. Wat voor betekenis zou een school maatschappelijk werker hebben op uw locatie voor de studenten?
15. Hoe zijn de sociale contacten van de studenten die school voortijdig hebben verlaten?
16. Hoe gaan jullie om met studenten die gepest worden/ zijn?
17. a. Gebruiken studenten die voortijdig zijn uitgevallen medicatie?
b. Gebruiken studenten die voortijdig zijn uitgevallen genotmiddelen (drugs/ alcohol)?

De schoolklimaat

18. a. Is de school (meestal) bekend met de reden van studenten om school te verlaten?
b. Hoe worden studenten hierin begeleid?
c. Hoe worden de gegevens genoteerd?
d. Wat wordt er met de gegevens gedaan?
19. Hoe tevreden bent u over de begeleiding die de school biedt aan studenten die dreigen voortijdig school te verlaten?
 - Heel tevreden
 - Tevreden
 - Redelijk tevreden
 - Matig tevreden
 - Ontevreden
20. Hoe worden de ouders betrokken bij het onderwijs van de studenten?
21. Hoe tevreden bent u over de sfeer op uw school?
 - Heel tevreden

- Tevreden
- Redelijk tevreden
- Matig tevreden
- Ontevreden

22. In hoeverre zijn de docenten/ het decanaat betrokken met de student (thuissituatie, schoolprestatie, privé leven)?

23. Hoe worden de studenten benaderd door docenten? Meerdere antwoordmogelijkheden.

- Vraaggericht
- Streng
- Vriendelijk
- Zakelijk
- Anders nl.....

24. Hoe belangrijk is structuur en betrokkenheid bij de benadering van de studenten?

25. a. Hoe wordt omgegaan met verzuim?

b. Wat vindt u van de wijze waarop er met verzuim wordt omgegaan?

c. Hoe zou u willen dat er met verzuim wordt omgegaan?

De politiek en andere instanties

26. a. Bent u bekend met de visie van de politiek betreffende voortijdig schooluitval?
Zo ja, want vindt u daarvan?

b. Bent u op de hoogte hoe de overheid dit probleem wil aanpakken? Zo ja, hoe denkt u daarover?

27. a. Welke instanties zijn betrokken bij het verminderen van voortijdige schooluitval?

b. In welke mate zijn de betrokken instanties toegerust om dit probleem effectief te verhelpen?

28. Welke aanbevelingen voor aanpak van de problemen betreffende voortijdige schooluitval zijn er tot nu toe?

Afsluiting

29. In hoeverre bent u van mening dat psychosociale problematiek een rol speelt bij het voortijdig verlaten van de school?

30. Heeft u nog iets toe te voegen?

Bedankt voor uw medewerking

Bijlage 6

Vragenlijst voor de politicus.

Vragenlijst van interview

Onderstaande vragen worden gesteld aan een politicus die te maken heeft met voortijdig schooluitval.

Persoonlijke informatie

Naam:

Functie:

Geslacht:

Aantal jaren werkervaring als politicus

Datum:

De visie van de politiek

1. a. Wat is volgens u het percentage van schooluitval in Nederland?
 - a. 5%
 - b. 15%
 - c. 30%
 - d. 40%
- b. Wat vindt u van het percentage van schooluitval?
2. Wat is de visie van de politiek omtrent voortijdig schooluitval?
3. a. Deelt u dezelfde visie als die van de politiek?
- b. Wilt u uw antwoord toelichten?
4. *Er zijn afspraken gemaakt door Europese regeringsleiders in het jaar 2000 in Lissabon. Per jaar verlaten ruim 53.000 studenten het onderwijs zonder startkwalificatie. Het kabinet wil dat het aantal studenten, dat school zonder startkwalificatie verlaat in het jaar 2012 is teruggebracht tot 35.000.*
 - a. Wat is uw mening hierover?
 - b. Hoe is de politiek van plan om dit te realiseren?
 - c. In hoeverre is het haalbaar dat om het aantal voortijdig schoolverlaters te halveren tot 35.000 in 2012?
5. In hoeverre bent u van mening dat de politiek met voortijdig schooluitval te maken heeft?

De gevolgen van voortijdig schooluitval

6. Welke problemen ondervindt de politiek bij voortijdig schooluitval?
7. a. Wat kunnen op langere termijn de gevolgen zijn van voortijdig schooluitval?
b. Wat voor effect kunnen deze gevolgen hebben op de student zelf?

Omgang met voortijdschooluitval

8. a. Welke acties heeft de politiek al genomen om de problemen betreffende voortijdig schooluitval te verminderen?
b. In hoeverre heeft dit geholpen?
9. a. Wat zijn de plannen van de politiek om voortijdig schooluitval te verminderen?
b. Hoe gaan jullie deze plannen uitvoeren?
c. Is dat volgens u voldoende om voortijdig schooluitval te verminderen?
10. a. Hoe vindt u dat de scholen nu omgaan met voortijdig schooluitval?
b. Kunt u uw antwoord toelichten?
11. Hoe worden scholen gestimuleerd, vanuit de politiek, om de problemen omtrent voortijdig schooluitval aan te pakken?
b. Bent u daar tevreden over? Zo ja, waarom wel. Zo nee, waarom niet?

Psychosociale problematiek

12. Wat kunnen volgens u de redenen zijn van studenten om voortijdig school te verlaten? Meerdere antwoordmogelijkheden.
 - Keuze problemen
 - Leerproblemen
 - Combinatie
 - Anders nl.....
13. Geef aan welke onderstaande redenen vaak van toepassing zijn van studenten om school te verlaten (meerdere antwoordmogelijkheden)
 - Angst
 - Teruggetrokkenheid
 - Depressiviteit
 - Lichamelijke klachten door spanning
 - Agressief gedrag

- Onrustig gedrag
- Delinquent gedrag
- Problemen in het maken van sociale contacten
- Problemen in het onderhouden van sociale contacten
- Anders nl.....

b. Hoe vindt u dat de school de studenten de studenten hierin begeleid?

14. Wat voor betekenis zou een school maatschappelijk werker hebben op scholen voor de studenten?

15. a. In hoeverre bepaalt de psychosociale problematiek de uitstroom van studenten volgens u?

- a. 10%
- b. 30%
- c. 50%
- d. 70%

b. Kunt u bovenstaande antwoord toelichten?

16. a. Bent u bekend met de redenen van studenten om voortijdig school te verlaten?

b. Zo ja, wat doet de politiek met deze kennis?

Afsluiting

17. In hoeverre bent u van mening dat psychosociale problematiek een rol speelt bij het voortijdig verlaten van de school?

18. Heeft u nog iets toe te voegen?

Bedankt voor uw medewerking

Bijlage 7

Project 'Boeien'

Naam sector/team/locatie: Gezondheidszorg en Welzijn niveau één en twee van Schendelstraat.

Naam verbeteractiviteit of -project	Het project heet "Boeien"
Probleemomschrijving Wat is het knelpunt in de huidige situatie	Op dit moment verblijven elf studenten die de opleiding Helpende Zorg en Welzijn niveau twee volgen en in een complexe situatie verkeren. Deze groep komt onregelmatig op school, halen onvoldoende stage en zijn weinig gemotiveerd om de eindstreep te halen. Deze jongeren hebben een negatieve invloed op de andere deelnemers. De huidige aanpak sluit niet aan bij deze jongeren en uitval dreigt. Jongeren worden met name aangesproken op wat ze niet beheersen. De doelstelling, halen van een diploma, is te ver weg en motiveert niet. Daarnaast is er regelmatig sprake van problemen in de psychosociale, sociaal-maatschappelijke en/of sociaal-emotionele sfeer. Het gaat bijvoorbeeld om problemen thuis, gedragsproblemen, problemen met leraren, en contacten met politie en/of justitie.
Doelstelling /Norm Wat is de wenselijke situatie. Check de doelstelling van de activiteit/ het project op de zgn. SMART-criteria : specifiek: meetbaar : percentage, aantal, tijdstip acceptabel realistisch tijdgebonden (of: de doelstelling zodanig concreet en genormeerd omschrijven, dat het gewenste resultaat 'gemeten' kan worden).	<p>Het terugdringen van uitval, minimaal 10%, bij een groep jongeren die te maken hebben met een Multi complexe problematiek.</p> <p>Het verhogen van motivatie om deel te nemen aan schoolse activiteiten.</p> <p>Het tonen van sociaal wenselijk gedrag binnen schoolse activiteiten, afwezigheid van conflicten met medeleerlingen en docenten.</p>
Middel of werkwijze (welke werkwijze/aanpak wordt ingezet om het doel te bereiken? (of: de wijze waarop de doelstellingen gerealiseerd moet worden).	Het samenstellen van een groep jongeren waarbij de studieresultaten zodanig zijn dat het behalen van een startkwalificatie niet in beeld is en die binnen de reguliere groep een demotiverende invloed op medeleerlingen hebben. Te denken valt aan spijbelgedrag, conflicten met medeleerlingen en

	<p>docenten, onvoldoende stage. Maximale groepsomvang 8 a 10 leerlingen. Deze leerlingen worden gedragsmatig benaderd d.m.v. beloningsystemen. Deze beloningen, verder genoemd Crédits, sluiten aan bij de belevingswereld van de jongere en kunnen materieel en immaterieel zijn. Zo kan aanwezigheid bij een les 1 credit opleveren. 5 Crédits kunnen privileges of in materieel opzicht iets opleveren. Crédits kunnen ook gespaard worden. Het doel is om positief gedrag te belonen en aansluiting te vinden bij de belevingswereld van de leerling. Daarnaast wordt contact gezocht met de buitenwereld die als rolmodel/sociale coach willen functioneren. Het reguliere lesprogramma is leidraad voor de inhoud van de lessen. De docent stelt zich actief op ten opzichte van het vinden van een stageplek. Stage is een actief onderdeel van het programma. De stageplekken zijn zo ingericht dat de leerling maximale kansen krijgt om zich te ontplooiën. Ouders worden nadrukkelijk uitgenodigd om te participeren.</p>
<p>Betrokkenen (wie zijn betrokken: naam en functie/taken en verantwoordelijkheden per persoon; anders gezegd : wie maakt deel uit van het verbetersteam, geeft daar leiding aan etc.).</p>	<p>Teamleden Leerplichtambtenaar/RMC Teammanager Adjunct directeur Frontoffice medewerker</p>
<p>Voortgangsrapportage (hoe ga je de voortgangsrapportage vorm geven)</p> <ul style="list-style-type: none"> • aan wie -intern:-lijnmanagement -collega's -extern • waarover: - inhoud/resultaten - bijstellingen - tijdpad - personele inzet - financiën <p>(zien als aandachtspunten)</p> <ul style="list-style-type: none"> • op welke momenten/wanneer • op welke wijze <p>(opnemen in activiteitenplan)</p>	<p>De groep blijft onderdeel uitmaken van het huidige team. Binnen dit team is er veel expertises binnen de jeugdpsychiatrie. D.m.v vragenlijsten moet het welbevinden/motivatie gemeten worden. De registratie m.b.t. aanwezigheid moet nauwlettend gebeuren en gemeld worden bij de LPA. Daarnaast kan ondersteuning vanuit het CDV aangevraagd worden. Het instellen van voortgangsbesprekingen van deze leerlingen en het meten van leerprestaties is een belangrijk onderdeel en moet minimaal 1x per 4 weken onder leiding van de teammanager plaats vinden. De teammanager legt verantwoording af aan de adjunct-directeur. Daarnaast is samenwerking met Jeugdzorg en Lentis, indien een jongere daar bekend is, belangrijk. De jongere moet bekend zijn binnen het preventieteam.</p> <p>Er moet contact gezocht worden met het bedrijfsleven om te onderzoeken of er een mogelijkheid is om materiele credits te waarboren.</p>

	Het project moet 1 x per 2 maanden geëvalueerd worden naar nog nader te formuleren criteria.
Eindrapportage (hoe ga je de eindrapportage vorm geven; zie ook voortgangsrapportage)	De eindrapportage krijgt vorm in een prestatie gegeven door de leerlingen zelf. Diverse partijen kunnen hiervoor uitgenodigd worden. Deze presentatie kan in de vorm van een klein symposium waarin de leerlingen een grote rol spelen. Daarnaast komt er een schriftelijke verslaglegging.
Implementatie (hoe denk je de bereikte resultaten van het verbeterproject in de organisatie te kunnen inbedden) <ul style="list-style-type: none"> - welke stappen zetten - welke activiteiten uitvoeren - welke aanpassingen in de organisatie uitvoeren (opnemen in activiteitenplan)	De opzet en werking van dit plan liggen vooral in de gezamenlijke visie. NPC, LPA, RMC, werkveld. In deze visie gaat het belang van de jongere altijd voor. Het opzetten van een goede structuur zijn voor de implementatie noodzakelijk. Monitoring van deze jongeren zijn van groot belang ook m.b.t. het bloot leggen van eventuele knelpunten. De aanpassing van de organisatie ligt ook in het gegeven dat men zich richt op bijscholing op het sociaal emotionele vlak en niet alleen op het didactische vlak. Men moet over grenzen heen durven kijken in het belang van deze jongeren.
Evaluatie (wanneer en hoe gaan de resultaten van het project beoordeeld en geëvalueerd worden) -op inhoud/resultaat -op proces	Halverwege het jaar een evaluatie naar product en proces. Opgemaakt in een rapportvorm Aan het einde van het schooljaar een presentatie waarbij ook leerlingen een centrale rol spelen